

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NIILA JÄÄSKINENA
přednesené dne 25. června 2013¹

Věc C-131/12

Google Spain SL
Google Inc.
proti
Agencia Española de Protección de Datos (AEPD)
Mario Costeja González

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Audiencia Nacional (Španělsko)]

„World Wide Web (globální internetová síť) — Osobní údaje — Internetový vyhledávač — Směrnice 95/46 o ochraně údajů — Výklad čl. 2 písm. b) a čl. 2 písm. d), čl. 4 odst. 1 písm. a) a čl. 4 odst. 1 písm. c), čl. 12 písm. b) a čl. 14 písm. a) — Územní působnost — Pojem provozovna na území členského státu — Věcná působnost — Pojem zpracování osobních údajů — Pojem správce zpracování osobních údajů — Právo na výmaz a blokování údajů — ‚Právo být zapomenut‘ — Listina základních práv Evropské unie — Články 7, 8, 11 a 16“

I – Úvod

1. Samuel D. Warren and Louis D. Brandeis si ve slavném článku zveřejněném v roce 1890 v Harvard Law Review a nazvaném „Právo na soukromí“² postěžovali, že „[n]edávné vynálezy a obchodní metody“, jako například „[f]otografické momentky a tiskový průmysl, vstoupily do nedotknutelného prostoru soukromého a domácího života“. V tomtéž článku poukázali „na další krok, který musí být podniknut směrem k ochraně osobnosti“.

2. V současnosti má ochrana osobních údajů a soukromí jednotlivce stále větší význam. Cokoli obsahuje osobní údaje, ať je to text nebo audiovizuální materiál, může být v digitální formě okamžitě a trvale celosvětově dostupné. Internet odstraněním technických a institucionálních překážek šíření a přijímání informací revolučním způsobem změnil naše životy a vytvořil prostor pro různé služby informační společnosti. Tyto služby jsou ku prospěchu spotřebitelům, podnikům a široké společnosti. V důsledku toho dochází k dosud neznámým situacím, v nichž je třeba vyvážit základní práva, jako je svoboda projevu, právo na informace a svoboda podnikání na jedné straně a ochrana osobních údajů a ochrana soukromí fyzických osob na druhé straně.

¹ — Původní jazyk: angličtina.

² — Harvard Law Review Sv. IV, 15. prosince 15, 1890, č. 5.

3. V souvislosti s internetem je třeba rozlišovat tři druhy situací týkající se osobních údajů. První z nich je zveřejnění osobních údajů na nějaké internetové stránce³ (dále jen „zdrojová internetová stránka“⁴). Druhou je situace, kdy internetový vyhledávač poskytuje výsledky vyhledávání, které uživatele internetu nasměrují na zdrojovou internetovou stránku. Třetí, méně viditelná možnost nastává, když uživatel internetu provede vyhledávání s použitím internetového vyhledávače a některé z jeho osobních údajů, jako je IP adresa, ze které je vyhledávání prováděno, jsou automaticky poskytnuty poskytovateli služeb internetového vyhledávače⁵.

4. Ohledně první z uvedených situací Soudní dvůr již ve věci Lindqvist rozhodl, že směrnice 95/46/ES⁶ (dále jen „směrnice o ochraně údajů“ nebo „směrnice“) se na tuto situaci vztahuje. Třetí situace není předmětem tohoto řízení, přičemž na návrh vnitrostátních orgánů na ochranu údajů jsou vedena správní řízení s cílem objasnit rozsah použitelnosti unijních předpisů o ochraně údajů na uživatele internetových vyhledávačů⁷.

5. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká druhé situace. Byla podána Audiencia Nacional (nejvyšší soud Španělska) v rámci sporu mezi společnostmi Google Spain, S. L. a Google, Inc (dále jednotlivě nebo společně „Google“) na jedné straně a Agencia Española de Protección de Datos (dále jen „AEPD“) a Mariem Costeja Gonzálezem (dále jen „subjekt údajů“) na druhé straně. Řízení se týká uplatnění směrnice o ochraně údajů na internetový vyhledávač, který provozuje společnost Google jako poskytovatel služby. V původním řízení je nesporné, že některé osobní údaje týkající se subjektu údajů byly zveřejněny ve dvou tištěných vydáních španělských novin v roce 1998, která byla později zveřejněna v elektronické verzi a zpřístupněna na internetu. Subjekt údajů má nyní za to, že uvedené informace by při zadání jeho jména a příjmení nadále neměly být zobrazovány mezi výsledky vyhledávání zobrazenými internetovým vyhledávačem provozovaným společností Google.

3 — „Internet“ ve skutečnosti zahrnuje dvě hlavní služby, a to World Wide Web (globální internetová síť) a e-mailové služby. Zatímco internet jako síť vzájemně propojených počítačů v různých formách již nějaký čas v té době existovala, počínaje Arpanetem (Spojené státy), volně přístupná otevřená síť s adresami globální internetové sítě (www) a společnou kódovací strukturou vznikla až počátkem 90. let. Zdá se, že z historického hlediska je správným pojmem globální internetová síť. Vzhledem k současnému používání a terminologii zvolené Soudním dvorem v judikatuře bude nadále používáno slovo „internet“ primárně k odkazu na tu část, která sestává ze sítě adres www.

4 — Umístění internetových stránek je označeno individuální adresou „URL“ (Uniform Resource Locator, jednotný lokátor zdroje), což je systém vytvořený v roce 1994. Na internetovou stránku se lze dostat zadáním URL do internetového vyhledávače, buď přímo, nebo prostřednictvím jména domény. Internetové stránky musí být kódovány některým značkovacím jazykem (markup language). HyperText Markup Language (HTML; značkovací jazyk pro hypertext) je hlavním značkovacím jazykem používaným při tvorbě internetových stránek a dalších informací, které lze zobrazit v internetovém prohlížeči.

5 — O významu těchto tří otázek svědčí následující informace (ačkoli přesné údaje nejsou k dispozici). Zprv se odhaduje, že na internetu je více než 600 milionů internetových stránek. Na těchto internetových stránkách je zřejmě více než 40 miliard internetových podstránek. Z druhé, počet vyhledávačů je mnohem nižší: existuje méně než 100 významných vyhledávačů a Google má v současnosti významný podíl na mnoha trzích. Úspěch vyhledávače Google se připisuje velmi výkonným vyhledávacím programům, účinným indexačním systémům a technologii umožňující třdit výsledky vyhledávání podle relevance pro uživatele (včetně patentovaného algoritmu PageRank) – viz Lopez-Tarruella, A., „Introduction: Google Pushing the Boundaries of law“, v *Google and the Law. Empirical Approaches to Legal Aspects of Knowledge-Economy Business Models*, Vyd. Lopez-Tarruella, A., T. M.C.: Asser Press, Haag, 2012, s. 2. Zatřetí, více než tři čtvrtiny osob v Evropě používají internet a pokud používají vyhledávače, mohou být jejich osobní údaje, jako osobní údaje uživatelů internetu, shromažďovány a zpracovány používaným vyhledávačem.

6 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Úř. věst. L 281, s. 31; Zvl. vyd. 13/15, s. 355).

7 — Viz obecně stanovisko č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené na základě článku 29, které se týká otázek ochrany údajů v souvislosti s vyhledávači (WP 148). Orgány členských států na ochranu údajů zkoumají politiku společnosti Google týkající se soukromí ve vztahu k uživatelům jejího internetového vyhledávače. Vedoucí úlohu má francouzský orgán na ochranu údajů (CNIL). Ohledně nejnovějšího vývoje, viz dopis pracovní skupiny zřízené na základě článku 29 ze dne 16. října 2012 zaslaný společnosti Google, který je dostupný na internetové stránce zmíněné v poznámce pod čarou 22 níže.

6. Otázky položené Soudnímu dvoru lze dělit do tří kategorií⁸. První skupina otázek se týká *územní působnosti* unijních pravidel ochrany údajů. Druhá skupina se týká právního postavení poskytovatele služeb internetového vyhledávače⁹ ve světle směrnice, zejména pokud jde o *věcnou působnost*. Konečně, třetí skupina se týká takzvaného *práva být zapomenut* a otázky, zda subjekty údajů mohou požadovat, aby některé nebo všechny výsledky vyhledávání, které se jich týkají, nebyly nadále dostupné prostřednictvím vyhledávače. Všechny tyto otázky, v nichž jde i o důležitá témata týkající se ochrany základních práv, jsou pro Soudní dvůr nové.

7. Toto je zřejmě první případ, v němž má Soudní dvůr vykládat směrnici v souvislosti s internetovými vyhledávači; tato otázka je pro vnitrostátní orgány ochrany údajů a členské státy zjevně aktuální. Předkládající soud dokonce uvedl, že řeší několik podobných případů.

8. Nejdůležitější věcí, kterou se Soudní dvůr dosud zabýval v oblasti ochrany údajů a internetu, byla věc Lindqvist¹⁰. V dané věci se však nejednalo o internetové vyhledávače. Směrnice o ochraně údajů byla vykládána v mnoha případech. Zvláště významné jsou věci Österreichischer Rundfunk¹¹, Satakunnan Markkinapörssi a Satamedia¹² a Volker und Markus Schecke a Eifert¹³. Soudní dvůr se v judikatuře rovněž zabýval úlohou internetových vyhledávačů v souvislosti s právy duševního vlastnictví a pravomocí soudů ve věcech Google France a Google, Portakabin, L'Oréal a další, Interflora a Interflora British Unit a Wintersteiger¹⁴.

9. Od přijetí směrnice bylo ustanovení o ochraně osobních údajů začleněno do článku 16 SFEU a článku 8 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“). Kromě toho v roce 2012 Komise vypracovala návrh všeobecného nařízení o ochraně údajů¹⁵, které mělo nahradit směrnici. Projednáváný spor však musí být rozhodnut na základě stávající právní úpravy.

10. Toto řízení o předběžné otázce je ovlivněno skutečností, že v roce 1990, když Komise připravovala návrh směrnice, internet v dnešním smyslu globální internetové sítě neexistoval ani nebyly žádné vyhledávače. V době, kdy byla směrnice v roce 1995 přijata, byl internet stále ještě v plenkách a začaly se objevovat první primitivní vyhledávače, avšak nikdo nemohl předvídat, jak zásadní revoluci to světu přinese. Dnes lze předpokládat o téměř každé osobě, která má chytrý telefon (smartphone) nebo počítač, že se účastní činností na internetu, na které by se směrnice mohla vztahovat.

8 — Viz bod 19 níže.

9 — V tomto stanovisku „internetový vyhledávač“ označuje spojení softwaru a zařízení, jež umožňuje vyhledávat text a audiovizuální obsah na internetu. Konkrétní otázky týkající se vyhledávačů fungujících v rámci určité internetové domény (nebo stránky), jako například <http://curia.europa.eu>, nejsou předmětem tohoto stanoviska. Hospodářský subjekt, který poskytuje přístup k vyhledávači je označován jako „poskytovatel služeb internetového vyhledávače“. V projednávané věci je podle všeho společnost Google Inc. poskytovatelem služeb umožňujícím přístup k vyhledávači Google, jakož i k mnoha dalším vyhledávacím funkcím, jako například maps.google.com a news.google.com.

10 — Rozsudek ze dne 6. listopadu 2003, Lindqvist (C-101/01, Recueil, s. I-12971).

11 — Rozsudek ze dne 20. května 2003, Österreichischer Rundfunk a další (spojené věci C-465/00, C-138/01 a C-139/01, Recueil, s. I-4989).

12 — Rozsudek ze dne 16. prosince 2008, Satakunnan Markkinapörssi a Satamedia (C-73/07, Sb. rozh. s. I-9831).

13 — Rozsudek ze dne 9. listopadu 2010, Volker und Markus Schecke a Eifert (C-92/09 a C-93/09, Sb. rozh. s. I-11063).

14 — Rozsudky ze dne 23. března 2010, Google France a Google (spojené věci C-236/08 až C-238/08, Sb. rozh. s. I-2417); ze dne 8. července 2010, Portakabin (C-558/08, Sb. rozh. s. I-6963); ze dne 12. července 2011, L'Oréal a další (C-324/09, Sb. rozh. s. I-6011); ze dne 22. září 2011, Interflora a Interflora British Unit (C-323/09, Sb. rozh. s. I-8625), a ze dne 19. dubna 2012, Wintersteiger (C-523/10).

15 — Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o ochraně fyzických osob při správě osobních údajů a o volném pohybu takových údajů (Všeobecné nařízení o ochraně údajů). COM(2012) 11 final, 25.1.2012.

II – Právní rámec

A – Směrnice o ochraně údajů

11. Článek 1 směrnice ukládá členským státům v souladu s jejími ustanoveními zajistit ochranu základních práv a svobod fyzických osob, zejména jejich soukromí, v souvislosti se zpracováním osobních údajů.

12. Článek 2 definuje mimo jiné pojmy „osobní údaje“ a „subjekt údajů“, „zpracování osobních údajů“, „správce“ zpracování osobních údajů a „třetí osoba“.

13. Podle článku 3 se směrnice vztahuje na zcela nebo částečně automatizované zpracování osobních údajů, jakož i v některých případech na neautomatizované zpracování osobních údajů.

14. Podle čl. 4 odst. 1 členský stát použije na zpracování osobních údajů vnitrostátní ustanovení, která přijme na základě této směrnice, pokud je zpracování prováděno v rámci činností provozovny správce na území tohoto členského státu, nebo pokud správce není usazen na území Unie a používá za účelem zpracování osobních údajů prostředků umístěných na území daného členského státu.

15. Článek 12 směrnice přiznává subjektům údajů „právo na přístup“ k osobním údajům zpracovávaným správcem a článek 14 přiznává subjektům údajů v určitých situacích „právo na námitku“ proti zpracování osobních údajů.

16. Článek 29 směrnice zřizuje nezávislou poradní pracovní skupinu sestávající mimo jiné z orgánů pověřených členskými státy ochranou údajů (dále jen „pracovní skupina zřízená na základě článku 29“).

B – Vnitrostátní právo

17. Do španělského práva byla směrnice provedena zákonem č. 15/1999 o ochraně údajů¹⁶.

III – Skutkové okolnosti a předběžné otázky

18. Začátkem roku 1998 byla v tištěné verzi španělských vysokonákladových novin zveřejněna dvě oznámení o dražbě zabavené nemovitosti v důsledku vymáhání dluhů na sociálním zabezpečení. Subjekt údajů byl uveden jako majitel. Vydavatel novin později zveřejnil elektronickou verzi novin na internetu.

19. V listopadu 2009 subjekt údajů kontaktoval vydavatele uvedených novin s tvrzením, že při zadání jeho jména a příjmení do vyhledávače Google se objevuje odkaz na noviny s oznámením o dražbě nemovitosti. Tvrdil, že exekuční řízení v souvislosti s vymáháním dluhů ze sociálního zabezpečení skončilo před mnoha lety a v současnosti už není relevantní. Vydavatel odpověděl, že výmaz jeho údajů není opodstatněný, jelikož byly zveřejněny na základě příkazu ministerstva práce a sociálních věcí.

20. V únoru 2010 subjekt údajů kontaktoval společnost Google Spain a požadoval, aby při zadání jeho jména a příjmení do internetového vyhledávače Google výsledky vyhledávání nezobrazovaly žádné odkazy na uvedené noviny. Společnost Google Spain předala žádost společnosti Google Inc., se sídlem v Kalifornii ve Spojených státech, s tím, že vyhledávací službu na internetu poskytuje tato společnost.

¹⁶ — BOE č. 298 ze dne 14. prosince 1999, s. 43088.

21. Následně subjekt údajů podal stížnost k Agencia Española de Protección de Datos (dále jen „AEPD“) a požadoval, aby bylo vydavateli nařízeno odstranit nebo opravit zveřejněné informace tak, aby se jeho osobní údaje nezobrazovaly nebo aby použil nástroje, které poskytují vyhledávače, k ochraně jeho osobních údajů. Rovněž usiloval o to, aby společnosti Google Spain nebo společnosti Google byla uložena povinnost zrušit či skrýt jeho údaje tak, aby se přestaly objevovat ve výsledcích vyhledávání a přestaly být propojeny s odkazy na noviny.

22. Rozhodnutím ze dne 30. července 2010 ředitel AEPD vyhověl stížnosti podané subjektem údajů proti společnostem Google Spain a Google Inc. a vyzval je, aby přijaly opatření nezbytná k odstranění údajů z jejich indexů a znemožnily přístup k těmto údajům v budoucnu, avšak zamítl stížnost proti vydavateli. Rozhodl tak proto, že zveřejnění údajů bylo právně odůvodněno. Společnosti Google Inc. a Google Spain podaly k předkládajícímu soudu dva opravné prostředky, v nichž požadují zrušení rozhodnutí AEPD.

23. Vnitrostátní soud přerušil řízení a položil Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Co se týče územní působnosti [směrnice], a v důsledku toho i španělské právní úpravy o ochraně údajů:

1.1) Je třeba vykládat jako existenci ‚provozovny‘ ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. a) [směrnice] situaci, kdy nastane některý nebo některé z těchto případů:

— dodavatelská společnost internetového vyhledávače vytvoří v členském státě pobočku nebo dceřinou společnost určenou k podpoře prodeje a k prodeji reklamního prostoru internetového vyhledávače, který zaměřuje svou činnost na obyvatele tohoto státu,

nebo

— mateřská společnost označí dceřinou společnost, která má provozovnu v tomto členském státě, jako zástupce a správce dvou konkrétních rejstříků vztahujících se k údajům o zákaznících, kteří uzavřeli smlouvu na reklamu s uvedeným podnikem,

nebo

— pobočka či dceřiná společnost usazená v členském státě předává mateřské společnosti, která se nachází mimo Evropskou unii, žádosti a požadavky, které jí zasílají subjekty údajů a příslušné orgány v souvislosti s dodržováním práva na ochranu údajů, i když uvedená spolupráce se uskutečňuje dobrovolně?

1.2) Je třeba vykládat čl. 4 odst. 1 písm. c) [směrnice] v tom smyslu, že dochází k ‚používání prostředků umístěných na území zmíněného členského státu‘,

pokud vyhledávač používá k vyhledávání a indexování informací obsažených na webových stránkách umístěných na serverech tohoto členského státu roboty nebo ‚pavouky‘ (web crawlers)

nebo

pokud využívá doménové jméno vlastní členskému státu a uzpůsobuje hledání a výsledky s ohledem na jazyk tohoto členského státu?

1.3) Lze dočasné uložení informací indexovaných internetovými vyhledávací považovat za používání prostředků ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. c) [směrnice]? V případě kladné odpovědi na tuto otázku, lze toto kolizní kritérium považovat za splněné, pokud podnik odmítá prozradit z konkurenčních důvodů místo, kde uchovává tyto indexy?

1.4) Nezávisle na odpovědi na předchozí otázky a zejména pro případ, že by [soud] dospěl k závěru, že kolizní kritéria stanovená v článku 4 směrnice nejsou splněna:

je s ohledem na článek 8 [Listiny] třeba uplatnit [směrnici] ve věcech ochrany údajů v členské zemi, kde se nachází těžiště střetu a kde lze účinněji chránit práva občanů Evropské unie?

2) Co se týče činnosti vyhledávačů jako poskytovatelů obsahů v souvislosti se [směrnici]:

2.1) V souvislosti s internetovým vyhledávačem společnosti ‚Google‘, který jako poskytovatel obsahů vykonává činnost, jež spočívá v tom, že vyhledává informace zveřejněné nebo uvedené na síti třetími osobami, automaticky je indexuje, dočasně je ukládá a nakonec je dává k dispozici uživatelům internetu v určitém preferenčním pořadí, i když zmíněné informace obsahují osobní údaje třetích osob,

je třeba vykládat popsanou činnost tak, že spadá pod pojem ‚zpracování údajů‘ uvedený v čl. 2 písm. b) [směrnice]?

2.2) V případě kladné odpovědi na předcházející otázku a stále v souvislosti s výše popsanou činností, je třeba vykládat čl. 2 písm. d) [směrnice] v tom smyslu, že společnost, která spravuje vyhledávač ‚Google‘, je třeba považovat za ‚správce‘ osobních údajů obsažených na webových stránkách, které indexuje?

2.3) V případě kladné odpovědi na předcházející otázku, může vnitrostátní orgán pro dohled nad údaji (v daném případě [AEPD]), když chrání práva obsažená v čl. 12 písm. b) a v čl. 14 písm. a) [směrnice], vyžadovat přímo po vyhledávací společnosti ‚Google‘, aby odstranil svou indexaci u informací uveřejněných třetími osobami, aniž se předem nebo zároveň obrátí na majitele webových stránek, na nichž se zmíněná informace nachází?

2.4) V případě kladné odpovědi na tuto poslední otázku, vyloučila by se povinnost vyhledávačů chránit tato práva, kdyby informace obsahující osobní údaje byly uveřejněny třetími osobami v souladu se zákonem a byly by ponechány na původních webových stránkách?

3) Pokud jde o rozsah práva na odstranění a práva na námitku v souvislosti s ‚*derecho al olvido*‘ (právo být zapomenut), vyvstává tato otázka:

3.1) Je třeba právo na výmaz údajů a právo na blokování údajů, upravená v čl. 12 písm. b), a právo na námitku upravené v čl. 14 písm. a) [směrnice] vykládat tak, že se subjekt údajů může obrátit na vyhledávače, aby zabránil indexaci informací týkajících se jeho osoby a uveřejněných na webových stránkách třetích osob, a domáhat se toho, aby tyto informace nebyly uživatelům internetu známy, pokud má za to, že ho tyto informace mohou poškodit, nebo pokud si přeje, aby byly zapomenuty, ačkoli se jedná o informace, které byly uveřejněny třetími osobami v souladu se zákonem?“

24. Písemná vyjádření byla předložena společností Google, španělskou, řeckou, italskou, rakouskou a polskou vládou a Evropskou komisí. S výjimkou polské vlády se všichni výše uvedení účastníci jednání dne 26. února 2013, stejně jako zástupce subjektu údajů, a předložili ústní vyjádření.

IV – Úvodní úvahy

A – Úvodní poznámky

25. Klíčovou otázkou v projednávané věci je, jak je třeba vykládat úlohu poskytovatele služeb internetového vyhledávače s ohledem na stávající unijní právní nástroje, a zejména na směrnici. Je tedy užitečné začít několika poznámkami týkajícími se vývoje ochrany údajů, internetu a internetových vyhledávačů.

26. V době vyjednávání o směrnici a v době jejího přijetí, v roce 1995¹⁷, byla směrnici dána široká věcná působnost. Cílem bylo přizpůsobit se vývoji technologií v oblasti zpracování dat správci, které bylo více decentralizované než archivační systémy založené na tradičních centralizovaných databázích a rovněž zahrnovalo nové druhy osobních údajů, například zobrazení a techniky zpracování, jako je vyhledávání volného textu¹⁸.

27. V roce 1995 byl všeobecný přístup k internetu novým jevem. Dnes, po téměř dvou desetiletích, se množství digitalizovaného obsahu dostupného online množí exponenciálně. Je snadno dostupný, lze si jej snadno prohlédnout a šířit prostřednictvím sociálních médií, jakož i stahovat ho na různá zařízení, například tablety (tablet computers), chytré telefony a laptopy (laptop computers). Je nicméně jasné, že zákonodárce Společenství nepředvídal rozvoj internetu do podoby komplexního celosvětového úložiště informací, ke kterému se lze dostat odkudkoli a prohlížet jej.

28. Podstatou tohoto řízení o předběžné otázce je skutečnost, že internet rozšiřuje a usnadňuje šíření informací doposud nevídaným způsobem¹⁹. Podobně jako vynález knihtisku v 15. století umožnil výrobu neomezeného počtu kopií, které bylo dříve třeba přepisovat ručně, umožňuje ukládání informací na internetu široký přístup k informacím, které bylo dříve možné nalézt jen po namáhavém hledání a jen na určitých místech. Všeobecný přístup k informacím na internetu je možný všude, s výjimkou zemí, kde veřejné orgány různými technickými prostředky (například elektronický firewall) omezily přístup k internetu, nebo zemí, kde je přístup k telekomunikacím kontrolovaný nebo velmi omezený.

29. V důsledku tohoto vývoje má směrnice v moderním světě překvapivě širokou potenciální působnost. Představme si, že profesor evropského práva si z internetové stránky Soudního dvora stáhnul na svůj laptop základní judikaturu Soudního dvora. Z hlediska směrnice by bylo možné tohoto profesora považovat za „správce“ osobních údajů pocházejících od třetí osoby. Tento profesor má soubory obsahující osobní údaje, které jsou automaticky zpracovány za účelem vyhledávání a prohlížení v souvislosti s činnostmi, které nejsou jen osobní nebo domácí. Ve skutečnosti se zřejmě každý, kdo v současnosti čte noviny na tabletu nebo sleduje sociální síť na chytrém telefonu, podílí na zpracování osobních údajů automatickými prostředky a potenciálně by mohl spadat do působnosti směrnice v rozsahu, v jakém tuto činnost nevykonává jen jako soukromá osoba²⁰. Navíc ze širokého výkladu základního práva na soukromí v oblasti ochrany dat provedeného Soudním dvorem vyplývá, že každou lidskou komunikaci elektronickými prostředky lze přezkoumat s odkazem na toto právo.

17 — Podle bodu 11 odůvodnění „vzhledem k tomu, že zásady ochrany lidských práv a svobod, zejména práva na soukromí, obsažené v této směrnici upřesňují a rozšiřují zásady obsažené v Úmluvě Rady Evropy ze dne 28. ledna 1981 o ochraně osob s ohledem na automatizované zpracování osobních údajů“.

18 — Viz stanovisko č. 1/2010 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, které se týká pojmů „správce“ a „zpracovatel“ (WP 169), s. 3–4.

19 — Viz například rozsudek ze dne 25. října 2011, eDate Advertising a Martinez (spojené věci C-509/09 a C-161/10, Sb. rozh. s. I-10269, bod 45).

20 — V novinách jsou obvykle uvedeny osobní údaje, například jména fyzických osob. Tyto osobní údaje jsou zpracovány při automatickém prohlížení. Toto zpracování spadá do působnosti směrnice, pokud ho neprovádí fyzická osoba během výlučně osobní nebo domácí činnosti. Viz čl. 2 písm. a) a b) a čl. 3 odst. 2 směrnice. Kromě toho čtení tištěného dokumentu nebo zobrazování obrázků obsahujících osobní údaje také představuje jejich zpracování. Viz Dammann, U. a Simitis, S., *EG-Datenschutzrichtlinie*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden–Baden, 1997, s. 110.

30. Za současného stavu se široké definice osobních údajů, zpracování osobních údajů a správce mohou v důsledku technologického vývoje vztahovat na nevídaně široký okruh nových situací. Je tomu tak proto, že mnoho či dokonce většina internetových stránek a souborů, které jsou jejich prostřednictvím dostupné, zahrnují osobní údaje, jako například jména žijících fyzických osob. V důsledku toho musí Soudní dvůr při výkladu působnosti směrnice uplatnit zásadu zdravého rozumu, jinak zvanou zásadu proporcionality, s cílem zabránit nepřiměřeným a přehnaným právním následkům. Soudní dvůr už uplatnil tento umírněný přístup ve věci Lindqvist, kdy zamítl výklad, který by mohl vést k nepřiměřenému rozšíření působnosti článku 25 směrnice na přenos osobních údajů do třetích zemí v souvislosti s internetem²¹.

31. V projednávané věci tedy bude nutné nalézt správnou, rozumnou a přiměřenou rovnováhu, odpovídající zásadě proporcionality, mezi ochranou osobních údajů, soudržným výkladem cílů informační společnosti a oprávněnými zájmy hospodářských subjektů a uživatelů internetu obecně. Ačkoli směrnice nebyla od přijetí v roce 1995 změněna ani doplněna, její uplatnění na dříve neznámé situace je nevyhnutelné. Jde o složitou oblast, v níž právo naráží na nové technologie. Stanoviska přijatá pracovní skupinou zřízenou na základě článku 29 poskytují v této souvislosti užitečné informace²².

B – Internetové vyhledávače a ochrana údajů

32. Při rozboru právního postavení internetového vyhledávače v souvislosti s předpisy o ochraně údajů je třeba uvést následující skutečnosti²³.

33. Zaprvé internetový vyhledávač ve své základní formě v *zásadě nevytváří nový nezávislý obsah*. Ve své nejjednodušší formě pouze uvádí, kde lze nalézt již existující obsah zpřístupněný třetími osobami na internetu, a poskytuje hypertextový odkaz na internetovou stránku obsahující hledaná slova.

34. Zadruhé *výsledky vyhledávání zobrazené internetovým vyhledávačem nejsou výsledkem okamžitého prohledání celé globální internetové sítě*, ale jsou sesbírány z obsahu, který internetový vyhledávač předtím zpracoval. To znamená, že internetový vyhledávač vybral obsah z existujících internetových stránek a zkopíroval jej na vlastní zařízení, kde jej analyzoval a indexoval. Tento obsah obsahuje osobní údaje, pokud je obsahuje některá ze zdrojových stránek.

35. Zatřetí, aby výsledky byly uživatelsky přátelštější, internetové vyhledávače často *zobrazují doplňující obsah spolu s odkazem na zdrojovou stránku*. Mohou to být výňatky z textu, audiovizuální obsah nebo dokonce náhled zdrojových internetových stránek. Tyto přehledy mohou být přinejmenším zčásti zobrazeny ze zařízení poskytovatele služby internetového vyhledávače, a nikoli v reálném čase z původní internetové stránky. To znamená, že poskytovatel služby má ve skutečnosti takto zobrazované informace v držení.

C – Regulace internetových vyhledávačů

36. Evropská unie připisuje rozvoji informační společnosti velký význam. V této souvislosti byla zohledněna také úloha zprostředkovatelů informační společnosti. Tito zprostředkovatelé spojují poskytovatele obsahu s uživateli internetu. Zvláštní úloha zprostředkovatelů byla uznána například ve směrnici o ochraně údajů (bod 47 odůvodnění), ve směrnici 2000/31 o elektronickém obchodu²⁴

21 — Viz výše uvedený rozsudek Lindqvist (body 67 až 70), pokud jde o výklad článku 25 směrnice.

22 — Stanoviska jsou dostupná na internetové adrese http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/index_en.htm.

23 — Internetové vyhledávače se neustále rozvíjí a v tomto stanovisku uvádím pouze přehled nejdůležitějších znaků relevantních v projednávané věci.

24 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu) (Úř. věst. L 178, s. 1; Zvl. vyd. 13/25, s. 399).

(čl. 21 odst. 2 a bod 18 odůvodnění), jakož i ve stanovisku č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené na základě článku 29. Úloha poskytovatelů internetových služeb se považuje za klíčovou pro informační společnost a jejich odpovědnost za obsah pocházející od třetích osob, který přenášejí nebo uchovávají, byla omezena za účelem usnadnění jejich legitimní činnosti.

37. Úloha a právní postavení poskytovatelů služeb internetového vyhledávače nejsou v unijních předpisech upraveny. „Nástroje na vyhledávání informací“ jako takové jsou „poskytovány na dálku, elektronicky a na základě individuální žádosti příjemce služeb“, a představují tedy služby informační společnosti spočívající v poskytování nástrojů, jež umožňují vyhledávání údajů, přístup k údajům a prohlížení údajů. Poskytovatelé služeb internetového vyhledávače, jako například společnost Google, kteří neposkytují své služby za odměnu od uživatelů internetu, však jako takoví nespádají do působnosti směrnice 2000/31 o elektronickém obchodu²⁵.

38. Navzdory tomu je třeba analyzovat jejich postavení z hlediska právních zásad, na kterých jsou založena omezení odpovědnosti poskytovatelů internetových služeb. Jinými slovy je třeba přezkoumat, do jaké míry jsou činnosti vykonávané poskytovatelem služeb internetového vyhledávače z hlediska zásad odpovědnosti podobné službám uvedeným ve směrnici 2000/31 o elektronickém obchodu (přenos, jednoduché ukládání informací v paměti, uložení informací na hostitelském počítači) nebo službě přenosu zmíněné v bodě 47 odůvodnění směrnice, a do jaké míry poskytovatel služeb internetového vyhledávače jedná jako poskytovatel obsahu v pravém slova smyslu.

D – Úloha a odpovědnost vydavatelů zdrojové internetové stránky

39. Soudní dvůr v rozsudku Lindqvist konstatoval, že „za [zpracování osobních údajů] je třeba považovat i úkon spočívající v uvedení osobních údajů na internetové stránce²⁶“. Kromě toho „uvedení informací na internetové stránce znamená dle současně používaných technických a počítačových postupů uložení této stránky na server a nezbytné úkony pro zpřístupnění této stránky osobám, které se připojily na internet. Tyto úkony se přinejmenším zčásti provádějí automatizovaně“. Soudní dvůr dospěl k závěru, že „úkon, který spočívá v tom, že se na internetové stránce odkáže na různé osoby, které jsou identifikovány buď svým jménem, nebo jinými prostředky, například telefonním číslem nebo údaji o pracovních poměrech a zálibách, je „zcela nebo částečně automatizovaným zpracováním osobních údajů“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 [směrnice]“.

40. Z výše uvedených konstatování v rozsudku Lindqvist vyplývá, že vydavatel zdrojových internetových stránek obsahujících osobní údaje je správcem odpovědným za zpracování osobních údajů ve smyslu směrnice. Vydavatel je proto vázán všemi povinnostmi, které směrnice ukládá správcům.

41. Zdrojové internetové stránky jsou uchovávány na hostitelských serverech připojených k internetu. Vydavatel zdrojových internetových stránek může při provozování internetových vyhledávačů použít „vylučovací kódy (exclusion codes)²⁷“. Vylučovací kódy dávají vyhledávačům příkaz nezařazovat do indexu zdrojovou internetovou stránku, neuložit ji nebo ji nezobrazit ve výsledcích vyhledávání²⁸. Jejich používání svědčí o tom, že vydavatel nechce, aby určité informace uvedené na zdrojové internetové stránce byly vybrány k šíření prostřednictvím vyhledávačů.

25 — Viz bod 18 odůvodnění a čl. 2 písm. a) směrnice 2000/31 o elektronickém obchodu ve spojení s čl. 1 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/34/ES ze dne 22. června 1998 o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů (Úř. věst. L 204, s. 37; Zvl. vyd. 13/20, s. 337), pozměněné a doplněné směrnicí Evropského parlamentu a Rady 98/48/ES z 20. července 1998 (Úř. věst. L 217, s. 18; Zvl. vyd. 13/21, s. 8).

26 — Výše uvedený rozsudek Lindqvist, body 25 až 27.

27 — Typický současný vylučovací kód (neboli protokol na vyloučení robotů) se nazývá „robots.txt“; viz <http://en.wikipedia.org/wiki/Robots.txt> nebo <http://www.robotstxt.org/>.

28 — Vylučovací kódy však technicky nebrání indexování nebo zobrazování, ale poskytovatel služby, který provozuje vyhledávač, se může rozhodnout, že je bude ignorovat. Významní poskytovatelé služeb vyhledávačů, včetně společnosti Google, tvrdí, že takové kódy zahrnuté ve zdrojové internetové stránce respektují. Viz stanovisko č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 14.

42. Proto má vydavatel z technického hlediska možnost zahrnout do svých internetových stránek vylučovací kódy omezující indexaci a archivaci stránky, a zlepšit tím ochranu osobních údajů. V krajním případě může vydavatel stránku z hostitelského serveru vymazat, znovu ji zveřejnit bez sporných osobních údajů a požadovat aktualizaci stránky ve vyrovnávací paměti vyhledávačů.

43. Ten, kdo uveřejní obsah na zdrojové internetové stránce, je tedy jako správce odpovědný za osobní údaje uveřejněné na stránce a v této souvislosti má různé prostředky ke splnění svých povinností. Tato úprava právní odpovědnosti je v souladu se zásadami odpovědnosti vydavatele v kontextu tradičních médií²⁹.

44. Tato odpovědnost vydavatele však nezaručuje, že problémy ochrany údajů lze definitivně vyřešit prostřednictvím správce zdrojových internetových stránek. Jak uvedl předkládající soud, je možné, že tytéž osobní údaje byly zveřejněny na nespočetných stránkách, což může ztížit až znemožnit vyhledání všech příslušných vydavatelů a navázání kontaktu s nimi. Kromě toho může vydavatel mít sídlo ve třetí zemi a dotčené internetové stránky nemusí spadat do působnosti unijních předpisů o ochraně údajů. Rovněž mohou existovat právní překážky, jako v projednávané věci, pokud je ponechání původního obsahu na internetu považováno za legální.

45. Všeobecná dostupnost informací na internetu je ve skutečnosti založená na internetových vyhledávačích, jelikož nalezení relevantních informací by bez nich bylo příliš komplikované a obtížné a přinášelo by omezené výsledky. Jak správně poznamenal předkládající soud, za účelem získání informací o oznámeních o nuceném prodeji majetku subjektu údajů by v minulosti bylo třeba navštívit novinové archivy. V současnosti lze tuto informaci získat zadáním jeho jména do internetového vyhledávače, což značně zvyšuje účinnost šíření takých informací a zároveň zintenzivňuje zásah do práv subjektu údajů. Internetové vyhledávače lze použít k vytvoření podrobných profilů fyzických osob prostřednictvím vyhledávání a sběru jejich osobních údajů. Právě obava spojená s vytvářením profilů fyzických osob však byla podnětem k přijetí moderních předpisů o ochraně údajů³⁰.

46. Z těchto důvodů je nutné zkoumat odpovědnost poskytovatelů služeb internetového vyhledávače ve vztahu k osobním údajům uveřejněným na zdrojových internetových stránkách třetích osob, které jsou dostupné prostřednictvím vyhledávačů uvedených poskytovatelů. Jinými slovy, Soudní dvůr má v projednávané věci posoudit otázku „sekundární odpovědnosti“ této kategorie poskytovatelů služeb informační společnosti, která je podobná otázce, kterou se zabýval v judikatuře týkající se ochranných známek a internetových obchodů³¹.

E – Činnosti poskytovatele služeb internetového vyhledávače

47. Poskytovatel služeb internetového vyhledávače může vykonávat různé druhy činností. Povaha a posouzení těchto činností se z hlediska ochrany údajů mohou lišit.

29 — Viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva K. U. v. Finsko ze dne 2. prosince 2008 (2872/02, body 43 a 48), kde se hovoří o existenci pozitivních povinností, které vyplývají z účinného respektování soukromí a rodinného života. Tyto povinnosti mohou zahrnovat přijetí opatření určených k zajištění respektování soukromého života také v oblasti vzájemných vztahů mezi jednotlivci. Ve věci K. U. v. Finsko měl stát pozitivní povinnost zaručit dostupnost účinného prostředku nápravy proti vydavateli.

30 — Internet však není jedinou velkou databází vytvořenou „velkým bratrem“, ale decentralizovaným systémem informací pocházejících z nespočetných nezávislých zdrojů, kde dostupnost a šíření informací závisí na zprostředkovacích službách, které samy o sobě nemají nic společného s obsahem.

31 — Viz v této souvislosti bod 54 a následující mého stanoviska předneseného ve výše uvedené věci L'Oréal a další.

48. Poskytovatel služeb internetového vyhledávače může automaticky získávat osobní údaje týkající se jeho uživatelů³², tedy osob, které zadávají vyhledávaná slova do vyhledávače. Tyto automaticky přenášené údaje mohou zahrnovat jejich IP adresu, uživatelské preference (jazyk apod.) a samozřejmě sama vyhledávaná slova, která v případě takzvaného egosurfingu (když uživatel uvede jako vyhledávané slovo své vlastní jméno) lehce odhalí totožnost uživatelů. Kromě toho, pokud jde o osoby, které mají uživatelské účty, a tedy se registrovaly samy, jejich osobní údaje, jako jsou jména, e-mailové adresy a telefonní čísla, téměř vždy skončí v rukou poskytovatele služeb internetového vyhledávače.

49. Příjmy poskytovatelů služeb internetového vyhledávače nepocházejí od uživatelů, kteří zadávají vyhledávaná slova do vyhledávače, ale od inzerentů, kteří si zakoupí vyhledávaná slova jako klíčová slova, aby se jejich inzerce zobrazovala současně s výsledky vyhledávání tohoto klíčového slova³³. Je zjevné, že se osobní údaje týkající se zákazníků reklamních služeb mohou dostat do držení poskytovatele služby.

50. Toto řízení o předběžné otázce se však týká společnosti Google jen jako poskytovatele služeb internetového vyhledávače v souvislosti s údaji, včetně osobních údajů, zveřejněnými na zdrojových internetových stránkách třetích osob, které vyhledávač společnosti Google zpracovává a indexuje. Proto problémy uživatelů a zákazníků reklamních služeb, na jejichž údaje se směrnice nepochybně vztahuje v souvislosti s jejich vztahem ke společnosti Google, nemají vliv na analýzu druhé skupiny předběžných otázek. Pokud však jde o otázky týkající se pravomoci v první skupině předběžných otázek, mohou být tyto skupiny zákazníků relevantní.

V – První skupina otázek týkající se územní působnosti směrnice

A – Úvod

51. První skupina předběžných otázek se týká výkladu článku 4 směrnice, pokud jde o kritéria určující územní působnost vnitrostátních prováděcích předpisů.

52. Vnitrostátní soud rozdělil předběžné otázky týkající se územní působnosti španělských předpisů o ochraně údajů na čtyři podotázky. První otázka se týká pojmu „provozovna“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. a) směrnice a druhá se týká okolností, za kterých dochází k „používá[ní] [...] prostředků [...] umístěných na území [...] členského státu“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. c) směrnice. Třetí podotázka se týká toho, zda lze považovat za používání prostředků dočasné uchování informací zařazených do indexu internetovými vyhledávači, a v případě kladné odpovědi na tuto otázku, zda lze předpokládat existenci tohoto spojujícího faktoru v případě, že podnik odmítne uvést místo, kde indexy ukládá. Čtvrtou podotázkou se vnitrostátní soud táže, zda se právní předpisy provádějící směrnici musí uplatnit s ohledem na článek 8 Listiny ve členském státě, kde se nachází těžiště sporu a kde je možná účinnější ochrana práv občanů Evropské unie.

53. Nejdříve se budu věnovat poslední podotázce, kterou vnitrostátní soud položil „[n]ezávisle na odpovědi na předchozí otázky a zejména pro případ, že by Soudní dvůr dospěl k závěru, že kolizní kritéria stanovená v článku 4 směrnice nejsou splněna“.

32 — To odpovídá třetí situaci uvedené v bodě 3 tohoto stanoviska.

33 — Pokud jde o systém reklamy na základě klíčových slov (AdWords od společnosti Google), viz výše uvedený rozsudek Google France a Google (body 22 a 23). Viz také rozsudek ze dne 25. března 2010, BergSpechte (C-278/08, Sb. rozh. s. I-2517, body 5 až 7); výše uvedené rozsudky Portakabin (body 8 až 10) a Interflora a Interflora British Unit (body 9 až 13).

B – Zeměpisné těžiště sporu samo o sobě nedostačuje k uplatnění směrnice

54. V ustanovení čl. 51 odst. 2 Listiny se uvádí, že tato Listina nerozšiřuje oblast působnosti práva Unie nad rámec pravomocí Unie, nevytváří žádnou novou pravomoc či úkol pro Unii ani nemění pravomoc a úkoly stanovené ve Smlouvách³⁴. Tato zásada se vztahuje také na článek 8 Listiny týkající se ochrany osobních údajů. Proto z výkladu směrnice v souladu s Listinou nemohou vyplynout žádné nové skutečnosti, které by přistupovaly ke skutečnostem uvedeným v čl. 4 odst. 1 směrnice, a mohly mít za následek územní působnost vnitrostátních předpisů přijatých k provedení směrnice. Článek 8 Listiny musí přirozeně být vzat v úvahu při výkladu pojmů použitých v čl. 4. odst. 1 směrnice, ale kritéria vymezená unijním zákonodárcem nelze nahradit zcela novým kritériem na základě tohoto základního práva³⁵.

55. Pracovní skupina zřízená podle článku 29 správně zdůraznila, že územní působnost směrnice a vnitrostátních prováděcích předpisů vyplývá buď z umístění provozovny správce, nebo z umístění prostředků nebo zařízení, které se používá, když je správce usazen mimo EHP. Státní příslušnost nebo místo obvyklého pobytu subjektu údajů ani fyzické umístění osobních údajů není rozhodující³⁶.

56. Pracovní skupina zřízená podle článku 29 navrhla, aby se v budoucích předpisech zohlednilo příslušné zaměření na jednotlivce v souvislosti se správci, kteří nejsou usazeni v Unii³⁷. Podle návrhu všeobecného nařízení o ochraně údajů z roku 2012 předloženého Komisí³⁸ má být nabídka zboží nebo služeb subjektům údajů s bydlištěm v Unii faktorem, který má za následek použitelnost unijních předpisů o ochraně údajů na správce ze třetích zemí. Tento přístup, který spojuje územní působnost unijních předpisů s veřejností, na kterou je činnost zaměřená, je v souladu s judikaturou Soudního dvora týkající se použitelnosti směrnice 2000/31 o elektronickém obchodu³⁹, nařízení č. 44/2001⁴⁰ a směrnice 2001/29⁴¹ na přeshraniční situace.

57. Naproti tomu kritérium veřejnosti, na kterou je činnost zaměřená, a kterou v projednávané věci tvoří španělští uživatelé internetového vyhledávače společnosti Google, u kterých mohlo v důsledku sporných oznámení dojít ke zhoršení pověsti subjektu údajů, podle všeho není faktorem zakládajícím územní působnost směrnice a vnitrostátních předpisů k jejímu provedení.

34 — Rozsudky ze dne 5. října 2010, McB. (C-400/10 PPU, Sb. rozh. s. I-8965, body 51 a 59); ze dne 15. listopadu 2011, Dereci a další (C-256/11, Sb. rozh. s. I-11315, body 71 a 72); ze dne 8. listopadu 2012, Iida (C-40/11, bod 78), a ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, bod 23).

35 — Soudní dvůr například ve výše uvedeném rozsudku McB nepřijal široký výklad pojmu „opatrovnícké právo“ uvedeného v čl. 2 bodu 9 nařízení Rady (ES) Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243), který se měl zakládat na článku 7 Listiny. Pokud však ustanovení unijních předpisů nelze vykládat v souladu se základními právy chráněnými unijním právem, je samozřejmě třeba takové ustanovení prohlásit za neplatné. Viz rozsudek ze dne 1. března 2011, Association belge des Consommateurs Test-Achats a další (C-236/09, Sb. rozh. s. I-773, body 30 až 34).

36 — Stanovisko č. 8/2010 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, které se týká použitelných právních předpisů (WP 179), s. 8.

37 — Stanovisko č. 8/2010 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 24 a 31.

38 — Článek 3 odst. 2 písm. a) návrhu předloženého Komisí.

39 — Viz výše uvedený rozsudek L'Oréal a další a směrnici 2000/31 o elektronickém obchodu.

40 — Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42); rozsudky ze dne 7. prosince 2010, Pammer a Hotel Alpenhof (C-585/08 a C-144/09, Sb. rozh. s. I-12527), a Wintersteiger (výše uvedený). Viz též stanovisko přednesené ve věci Pinckney (projednávaná před Soudním dvorem).

41 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230) a rozsudek ze dne 21. června 2012, Donner (C-5/11).

58. Proto skutečnost, že se těžiště sporu nachází ve Španělsku, nelze doplnit ke kritériím uvedeným v čl. 4 odst. 1 směrnice, který podle mého názoru zcela harmonizuje územní působnost předpisů členských států týkajících se ochrany údajů. To platí bez ohledu na to, zda je takovým těžištěm státní příslušnost nebo bydliště konkrétního subjektu údajů, umístění osobních údajů na internetové stránce novin nebo skutečnost, že španělská internetová stránka společnosti Google byla zvlášť zaměřená na španělskou veřejnost⁴².

59. Proto navrhuji, aby Soudní dvůr v případě, že usoudí, že je třeba na tuto otázku odpovědět, na čtvrtou podotázku odpověděl záporně.

C – Použitelnost kritéria „provozovny v EU“ na poskytovatele služeb internetového vyhledávače

60. Podle čl. 4 odst. 1 směrnice je primárním faktorem, který zakládá územní působnost vnitrostátních předpisů týkajících se ochrany údajů, zpracování osobních údajů vykonávané v kontextu činnosti provozovny správce na území členského státu. Kromě toho, pokud správce není usazený na území Unie, ale na zpracování osobních údajů používá prostředky nebo zařízení⁴³ umístěné na území členského státu, uplatní se předpisy tohoto členského státu, pokud se takové zařízení nebo prostředky nepoužívají pouze pro účely tranzitu přes území Unie.

61. Jak bylo uvedeno výše, k přijetí směrnice a jejího článku 4 došlo před rozmachem poskytování internetových on-line služeb. Navíc je znění daného ustanovení v této souvislosti nekonzistentní a neúplné⁴⁴. Není překvapující, že odborníci na ochranu údajů mají značné potíže při jeho výkladu v souvislosti s internetem. Příkladem těchto problémů jsou skutkové okolnosti projednávané věci.

62. Google Inc. je kalifornská společnost s pobočkami v různých členských státech Evropské unie. Její činnost v Evropě do určité míry koordinuje její irská dceřiná společnost. V současnosti má datová centra přinejmenším v Belgii a Finsku. Informace o přesném umístění nástrojů souvisejících s jejím vyhledávačem nejsou známy. Společnost Google tvrdí, že ve Španělsku nedochází v souvislosti s jejím vyhledávačem k žádnému zpracování osobních údajů. Společnost Google Spain jedná jako obchodní zástupce společnosti Google pro reklamní činnost. V tomto postavení převzala společnost Google Spain odpovědnost za zpracování osobních údajů týkajících se jejích španělských inzerentů. Společnost Google popírá, že by její vyhledávač vykonával jakékoli operace na hostitelských serverech zdrojových internetových stránek, nebo že by shromažďoval informace prostřednictvím souborů „cookies“ od neregistrovaných uživatelů jejího vyhledávače.

63. Za těchto skutkových okolností není znění čl. 4 odst. 1 směrnice velmi nápomocné. Společnost Google má na území Evropské unie několik provozoven. Tato skutečnost by podle doslovného výkladu vylučovala použitelnost podmínky týkající se zařízení stanovené v čl. 4 odst. 1 písm. c) směrnice. Na druhé straně není jasné, do jaké míry a kde v rámci jejích poboček v Evropské unii dochází ke zpracování osobních údajů subjektů údajů s bydlištěm v Evropské unii.

64. Podle mého názoru by Soudní dvůr měl přistupovat k otázce územní působnosti z hlediska podnikatelského modelu poskytovatelů služeb internetového vyhledávače. Jak jsem uvedl, tento model je zpravidla založený na *reklamě na základě klíčových slov*, která je zdrojem příjmů, a je tedy jako taková ekonomickým důvodem bezplatného poskytování nástroje na vyhledávání informací v podobě vyhledávače. Subjekt odpovědný za reklamu na základě klíčových slov (v judikatuře Soudního dvora

42 — V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se neuvádí, co se má rozumět pod pojmem „těžiště“, ale tento výraz použil generální advokát Cruz Villalón v bodech 32 a 55 stanoviska předneseného ve výše uvedené věci eDate Advertising a Martinez.

43 — Stanovisko č. 8/2010 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 8 a 9. Pracovní skupina též poukazuje na to, že slovo „zařízení“ použité v anglickém znění směrnice je příliš omezující, neboť v jiných jazykových zněních se hovoří o „prostředcích“, kterými jsou také nehmotné nástroje, jako například soubory „cookies“ (s. 20 a 21).

44 — Viz zejména stanovisko č. 8/2010 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 19, kde se uvádí, že čl. 4 odst. 1 písm. c) směrnice by měl být navzdory jeho znění uplatněn, pokud má správce provozovny v Unii, ale jeho činnost nesouvisí s dotčeným zpracováním osobních údajů.

označovaný jako „poskytovatel služby odkazů“⁴⁵), je propojený s internetovým vyhledávačem. Tento subjekt musí být zastoupen na vnitrostátních reklamních trzích. Z tohoto důvodu společnost Google založila v mnohých členských státech pobočky, která jsou jednoznačně provozovny ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. a) směrnice. Společnost Google má také vnitrostátní internetové domény, jako například google.es nebo google.fi. Činnost vyhledávače různými způsoby zohledňuje tyto vnitrostátní aspekty při zobrazování výsledků vyhledávání, protože v běžném modelu financování reklamy na základě klíčových slov závisí cena reklamy od počtu kliknutí (zásada „pay-per-click“⁴⁶).

65. Proto se připojuji k závěru pracovní skupiny zřízené podle článku 29, že podnikatelský model poskytovatele služeb internetového vyhledávače musí být zohledněn v tom smyslu, že jeho provozovna má důležitou úlohu při zpracování osobních údajů, pokud je spojena se službou, v jejímž rámci se prodává cílená reklama obyvatelům tohoto členského státu⁴⁷.

66. Ačkoli je dále článek 4 směrnice založen na jednotném pojmu „správce“, pokud jde o hmotněprávní ustanovení, domnívám se, že pro účely rozhodnutí o předběžné otázce územní působnosti je hospodářský subjekt třeba považovat za jedinou jednotku, a tudíž jej v tomto stadiu analýzy nelze rozdělit na základě jeho individuálních činností týkajících se správy osobních údajů nebo různých skupin subjektů údajů, kterých se jeho činnosti týkají.

67. Z toho plyne, že ke zpracování osobních údajů dochází v rámci provozovny správce, pokud tato provozovna slouží jako překlenutí mezi službou odkazů a reklamním trhem tohoto členského státu, i kdyby k technickým operacím zpracování údajů docházelo v jiných členských státech nebo třetích zemích.

68. Proto navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na první skupinu předběžných otázek v tom smyslu, že ke zpracování osobních údajů dochází v kontextu činností „provozovny“ správce ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. a) směrnice, pokud společnost, která je poskytovatelem vyhledávače, zřídí ve členském státu pobočku nebo dceřinou společnost za účelem podpory a prodeje reklamního prostoru vyhledávače, která zaměřuje svoji činnost na obyvatele tohoto státu.

VI – Druhá skupina otázek týkající se věcné působnosti směrnice

69. Druhá skupina otázek se týká právního postavení poskytovatele služeb internetového vyhledávače, který poskytuje přístup k internetovému vyhledávači, z hlediska ustanovení směrnice. Vnitrostátní soud tyto otázky formuloval tak, že se týkají pojmů „zpracování“ osobních údajů (otázka 2.1) a „správce“ (otázka 2.2), pravomocí vnitrostátního orgánu na ochranu údajů ukládat povinnosti přímo poskytovateli služeb internetového vyhledávače (otázka 2.3) a možného vyloučení ochrany osobních údajů poskytovatelem služeb internetového vyhledávače v souvislosti s informacemi legálně zveřejněnými třetími osobami na internetu (otázka 2.4). Tyto dvě poslední podotázky jsou relevantní, pouze pokud lze vycházet z toho, že poskytovatel služeb internetového vyhledávače zpracovává osobní údaje uvedené na zdrojových internetových stránkách třetích osob nebo že je správcem, který za ně odpovídá.

45 — Viz výše uvedený rozsudek Google France a Google (bod 23).

46 — Tamtéž, bod 25, a stanovisko č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 5 a 6. Lze snadno ověřit, že použití stejných klíčových slov na různých vnitrostátních doménách společnosti Google může vést k zobrazení odlišných výsledků vyhledávání a reklam.

47 — Stanovisko č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 10.

A – Zpracování osobních údajů internetovým vyhledávačem

70. První podotázka v této skupině se týká použitelnosti pojmů „osobní údaje“ a jejich „zpracování“ na poskytovatele služeb internetového vyhledávače, jako je společnost Google, za předpokladu, že nejde o osobní údaje uživatelů nebo inzerentů, ale o osobní údaje zveřejněné na zdrojových internetových stránkách třetích osob, které byly zpracovány internetovým vyhledávačem provozovaným poskytovatelem služby. Vnitrostátní soud popisuje toto zpracování tak, že sestává z vyhledávání informací, které na internetu zveřejnily nebo umístily třetí osoby, jejich automatického zpracování do indexu, jejich dočasného uložení a posléze jejich zpřístupnění uživatelům internetu v určitém preferenčním pořadí.

71. Podle mého názoru kladná odpověď na tuto podotázku nevyžaduje rozsáhlý rozbor. Pojem „osobní údaje“ je v směrnici široce vymezený; tuto širokou definici použila pracovní skupina zřízená podle článku 29 a potvrdil ji též Soudní dvůr⁴⁸.

72. Pokud jde o „zpracování“, zdrojové internetové stránky mohou zahrnovat a často také zahrnují jména, obrázky, adresy, telefonní čísla, popisy a další informace, na jejichž základě lze identifikovat fyzickou osobu. Skutečnost, že poskytovatel služeb internetového vyhledávače, jehož vyhledávač funguje bez jakéhokoli lidského zásahu do údajů shromažďovaných, indexovaných a zobrazovaných pro účely vyhledávání, „neví“, že jde o osobní údaje, nemá na toto konstatování vliv⁴⁹. Týká se to také skutečnosti, že výskyt osobních údajů na zdrojových internetových stránkách je pro poskytovatele služeb internetového vyhledávače v jistém smyslu náhodný, jelikož pro poskytovatele služby, nebo přesněji pro vyhledávací, analytickou a indexační funkci vyhledávače zaměřeného na všechny internetové stránky dostupné na internetu, nemusí existovat žádný technický nebo provozní rozdíl mezi zdrojovou internetovou stránkou obsahující osobní údaje a jinou zdrojovou internetovou stránkou, která takové údaje neobsahuje⁵⁰. Podle mého názoru by však tyto skutečnosti měly mít vliv na výklad pojmu „správce“.

73. Prohlížeč funkce vyhledávače společnosti Google nazývaná „googlebot“ soustavně a systematicky prohlíží internet a vyžaduje od navštívených internetových stránek, aby jí zaslaly kopii navštívené podstránky, přičemž přechází z jedné zdrojové internetové stránky na druhou na základě hypertextových spojení mezi stránkami⁵¹. Kopie takových zdrojových internetových stránek analyzuje indexační nástroj společnosti Google. Řetězce znaků (klíčová slova a vyhledávaná slova) nalezené na stránkách jsou zaznamenány do indexu vyhledávače⁵². Složitý vyhledávací mechanismus společnosti

48 — Viz čl. 2 písm. a) směrnice, podle kterého osobní údaje znamenají „jakékoli informace, které se týkají identifikované nebo identifikovatelné fyzické osoby“. Pracovní skupina zřízená podle článku 29 uvádí ve stanovisku č. 4/2007 k pojmu osobní údaje (WP 136) velké množství příkladů. Soudní dvůr potvrdil tento extenzivní výklad ve výše uvedeném rozsudku Lindqvist (body 24 až 27). Viz též výše uvedené rozsudky Österreichischer Rundfunk a další (bod 64); Satakunnan Markkinapörssi a Satamedia (body 35 až 37); rozsudek ze dne 16. prosince 2008, Huber (C-524/06, Sb. rozh. s. I-9705, bod 43); ze dne 7. května 2009, Rijkeboer (C-553/07, Sb. rozh. s. I-3889, bod 62); ze dne 19. dubna 2012, Bonnier Audio a další (C-461/10, bod 93), a výše uvedený rozsudek Volker und Markus Schecke a Eifert (body 23, 55 a 56).

49 — Pracovní skupina zřízená podle článku 29 připomíná, že „není nutné za osobní údaje považovat informace, které jsou obsaženy ve strukturované databázi nebo souboru. Za osobní údaje lze pokládat také informace obsažené ve volném textu v elektronickém dokumentu [...]“ (viz stanovisko č. 4/2007, s. 8).

50 — Existují vyhledávače nebo funkce vyhledávačů, které jsou zaměřeny zvláště na osobní údaje, které lze jako takové identifikovat na základě jejich formy (například čísla sociálního pojištění) nebo složení (řetězce znaků odpovídající jménům a příjmením). Viz stanovisko č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 14. Takové vyhledávače mohou vzbuzovat zvláštní otázky týkající se ochrany údajů, které vybočují z rámce tohoto stanoviska.

51 — Takzvané osiřelé stránky bez jakýchkoli propojení na jiné internetové stránky však pro vyhledávače nejsou dostupné.

52 — Internetové stránky nalezené vyhledávacím programem se ukládají do databáze indexů společnosti Google, která je řazena abecedně podle vyhledávaného slova, přičemž v každé položce indexu je uložen seznam dokumentů, v nichž se objevuje toto slovo, a místo v textu, kde se toto slovo nachází. Některá slova, jako například členy, zájmena a běžná příslovce nebo některé jednotlivé číslice nebo písmena se do indexu nezařazují. Viz http://www.googleguide.com/google_works.html.

Google posuzuje také relevanci výsledků vyhledávání. Kombinace těchto klíčových slov s adresami URL, kde lze tato slova nalézt, tvoří index vyhledávače. Vyhledávání zahájené uživateli probíhá v rámci indexu. Pro účely indexace a zobrazování výsledků vyhledávání je kopie stránek uložena do vyrovnávací paměti vyhledávače⁵³.

74. Když uživatel zahájí vyhledávání, lze zobrazit kopii hledané zdrojové internetové stránky uloženou ve vyrovnávací paměti. Uživatel však může vstoupit na původní stránku, například pokud chce zobrazit obrázky nacházející se na zdrojové internetové stránce. Vyrovnávací paměť se často aktualizuje, ale může dojít k situacím, kdy stránka zobrazená vyhledávačem neodpovídá zdrojovým internetovým stránkám na hostitelském serveru, jelikož byla změněná nebo vymazaná⁵⁴.

75. Operace popsané v předchozích bodech se samozřejmě považují za „zpracování“ osobních údajů uvedených na zdrojových internetových stránkách, které vyhledávač kopíruje, indexuje, ukládá do vyrovnávací paměti a zobrazuje. Konkrétně dochází ke sběru, záznamu, organizaci a ukládání takových osobních údajů a může dojít také k jejich používání, odhalení při přenosu, šíření nebo zpřístupnění jiným způsobem a ke kombinování osobních údajů ve smyslu čl. 2 písm. b) směrnice.

B – Pojem „správce“

76. Správce⁵⁵ je podle článku 2 písm. d) směrnice „fyzická nebo právnická osoba [...], kter[á] s[ama] nebo společně s jinými určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů“. Podle mého názoru je podstatou projednávané věci otázka, zda a do jaké míry se tato definice vztahuje na poskytovatele služeb internetového vyhledávače.

77. Všichni účastníci řízení kromě společnosti Google a řecké vlády navrhuji odpovědět na tuto otázku kladně, což lze snadno obhájit jako logický závěr plynoucí z doslovného a možná též teleologického výkladu směrnice, jelikož základní definice směrnice byly formulovány komplexně s cílem zohlednit nové trendy. Podle mého názoru by však takový přístup představoval metodu zcela ignorující skutečnost, že v době přípravy směrnice nebylo možné zohlednit vznik internetu a různé nové jevy s tím spojené.

78. V době přijetí směrnice byla globální internetová síť ještě v plenkách a vyhledávače teprve vznikaly. Ustanovení směrnice jednoduše nezohledňují skutečnost, že obrovské množství decentralizované umístěných elektronických dokumentů a souborů je dostupné ze kteréhokoli místa na světě a že jejich obsah mohou kopírovat, analyzovat a šířit osoby, které nemají nic společného s jejich autory, nebo s osobami, které je uložily na hostitelský server připojený k internetu.

79. Připomínám, že v rozsudku Lindqvist Soudní dvůr nezaujal maximalistický přístup navrhovaný Komisí v souvislosti s výkladem pojmu přenos údajů do třetích zemí. Soudní dvůr konstatoval, že „[v]zhledem ke stavu rozvoje internetu v době vypracování směrnice [...] a dále k tomu, že kapitola IV této směrnice neobsahuje kritéria platná pro používání internetu, se nelze domnívat, že by zákonodárce Společenství měl v úmyslu výhledově zahrnout pod pojem ‚předávání údajů do třetí země‘ i zařazení údajů na internetovou stránku osobou nacházející se v situaci B. Lindqvist, i když jsou tyto

53 — Tyto kopie (takzvané momentky) internetových stránek uložené ve vyrovnávací paměti Google se skládají pouze z kódu HTML a neobsahují obrázky, které se musí načítat z původního umístění. Viz Peguera, M.: Copyright Issues Regarding Google Images and Google Cache. V: *Google and the Law*, c. d., s. 169–202, s. 174.

54 — Poskytovatelé služeb internetového vyhledávače obvykle poskytují správcům internetových stránek možnost požádat o aktualizaci kopie internetové stránky uložené ve vyrovnávací paměti. Návod k tomuto postupu se nachází na stránce Google s nástroji pro správu internetových stránek (Webmaster Tools).

55 — V jazykových zněních směrnice, s výjimkou anglického, například ve francouzském, německém, španělském, švédském a nizozemském znění se hovoří o subjektu, který je „odpovědný“ za zpracování údajů, a nikoli o správci. V některých jazykových zněních, například ve finském a polském, jsou použity neutrálnější pojmy („rekisterinpitäjä“ ve finštině a „administrator danych“ v polštině).

údaje takto zpřístupněny osobám ze třetích zemí majícím technické prostředky k získání přístupu k těmto údajům⁵⁶. Podle mého názoru z toho vyplývá, že při výkladu směrnice ve vztahu k novým technickým jevům je třeba zohlednit zásadu proporcionality, cíle směrnice a prostředky k jejich dosažení ve směrnici s cílem dosáhnout vyváženého a přiměřeného výsledku.

80. Podle mého názoru je jednou z klíčových otázek v projednávané věci, zda je důležité, že definice správce uvedená ve směrnici označuje správce za osobu, která „určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů“ (kurziva provedena autorem tohoto stanoviska). Účastníci řízení, kteří se domnívají, že společnost Google je správcem, zakládají tento závěr na nezpochybnitelné skutečnosti, že poskytovatel služby, který provozuje internetový vyhledávač, určuje účely a prostředky zpracování údajů pro vlastní účely.

81. Mám však pochybnosti, zda to vede ke správnému výkladu směrnice v situaci, kdy předmět zpracování sestává ze souborů obsahujících osobní údaje a jiné neuspořádané, nerozlišené a náhodné údaje. Určuje profesor evropského práva, o kterém jsem hovořil v příkladu v bodě 29 tohoto stanoviska, účely a prostředky zpracování osobních údajů zahrnutých v rozsudcích Soudního dvora, které si stáhl do laptopu? Konstatování pracovní skupiny zřízené podle článku 29, že „uživatelé služby vyhledávačů by se přísně vzato mohli také považovat za [správce]“, svědčí o iracionalitě nekritického doslovného výkladu směrnice v kontextu internetu⁵⁷. Soudní dvůr by neměl přijmout výklad, podle kterého je správcem odpovědným za zpracování osobních údajů zveřejněných na internetu v podstatě každý, kdo vlastní chytrý telefon, tablet nebo laptop.

82. Podle mého názoru celková systematika směrnice, většina jazykových znění a individuální povinnosti, které směrnice ukládá správci, jsou založeny na myšlence *odpovědnosti správce* za zpracovávané *osobní údaje* v tom smyslu, že *správce* ví o existenci určité vymezené kategorie informací, které představují osobní údaje, a zpracovává tyto údaje s určitým záměrem, který se týká jejich zpracování *jako* osobních údajů⁵⁸.

83. Pracovní skupina zřízená podle článku 29 správně poznamenává, že „pojem správce je funkční pojem, jehož cílem je přidělit odpovědnost tam, kde existuje skutečný vliv, a proto se zakládá spíše na faktické než formální analýze⁵⁹“. Tato pracovní skupina dále uvádí, že „správce musí určit, které údaje budou zpracovány pro plánované účely⁶⁰“. Hmotněprávní ustanovení směrnice, konkrétně její články 6, 7 a 8, jsou podle mého názoru založena na domněnce, že správci je jasné, jak nakládá s dotčenými osobními údaji, v tom smyslu, že ví, jaký druh osobních údajů zpracovává a proč to dělá. Jinými slovy, musí mu být jasné, že zpracování údajů je zpracováním osobních údajů, tedy „informace, která se týká identifikované nebo identifikovatelné fyzické osoby“ sémanticky relevantním způsobem, a nikoli pouze jako počítačový kód⁶¹.

56 — Výše uvedený rozsudek Lindqvist (bod 68).

57 — Stanovisko č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 14, poznámka pod čarou 17. Podle tohoto stanoviska úloha uživatelů stojí mimo působnost směrnice o ochraně údajů, jako „výlučně osobní činnost“. Podle mého názoru tuto domněnku nelze obhájit. Uživatelé internetu též obvykle používají vyhledávače při činnostech, které nejsou výlučně osobní, například pro účely související s prací, studiem, podnikáním nebo činnostmi třetího sektoru.

58 — Pracovní skupina zřízená podle článku 29 uvádí ve stanovisku č. 4/2007 mnohé příklady pojmu „osobní údaje a jejich zpracování“, včetně správce, a podle mého názoru je tato podmínka ve všech uvedených příkladech splněna.

59 — Stanovisko č. 1/2010 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 9.

60 — Tamtéž, s. 14.

61 — Dammann a Simitis (s. 120) poznamenávají, že zpracování automatickými prostředky se nemusí týkat pouze nosiče, na kterém jsou údaje uloženy (*Datenträger*), ale musí se týkat také údajů v jejich sémantickém nebo materiálním významu. Podle mého názoru je rozhodující, že osobní údaje jsou podle směrnice „informace“, tedy sémanticky relevantní obsah.

C – Poskytovatel služeb internetového vyhledávače není „správcem“ odpovědným za osobní údaje uvedené na zdrojových internetových stránkách třetích osob

84. Poskytovatel služeb internetového vyhledávače, který pouze poskytuje nástroj k vyhledání informací, nemá vliv na osobní údaje uvedené na internetových stránkách třetích osob. Poskytovateli služby je „známa“ existence osobních údajů pouze v tom smyslu, že je statisticky pravděpodobné, že internetové stránky budou obsahovat osobní údaje. V průběhu zpracování zdrojových internetových stránek pro účely vyhledávání, analýzy a indexace se osobní údaje nezobrazují odlišně.

85. Z tohoto důvodu považují za přiměřený přístup pracovní skupiny zřízené podle článku 29, jelikož jeho cílem je odlišit úplně pasivní a zprostředkující funkce vyhledávačů od situací, kdy činnost vyhledávačů představuje skutečnou kontrolu nad zpracovávanými osobními údaji⁶². Pro úplnost je třeba dodat, že otázka, zda byly osobní údaje zveřejněny⁶³ nebo legálně odhaleny na zdrojových internetových stránkách třetích osob, není relevantní pro uplatnění směrnice⁶⁴.

86. Poskytovatel služeb internetového vyhledávače nemá nic společného s obsahem zdrojových internetových stránek třetích osob, na kterých mohou být uvedeny osobní údaje. Kromě toho, jelikož vyhledávač funguje na základě kopií zdrojových internetových stránek, které vybraly a zkopírovaly jeho vyhledávací programy, poskytovatel služby nemá možnost změnit informace na hostitelských serverech. Poskytování nástroje k vyhledávání informací neznamena kontrolu nad obsahem. Dokonce to ani neumožňuje poskytovateli služeb internetového vyhledávače rozlišit osobní údaje ve smyslu směrnice, které se týkají identifikovatelné žijící fyzické osoby, od jiných údajů.

87. Zde bych rád poukázal na zásadu vyjádřenou v bodě 47 odůvodnění směrnice. V tomto bodu odůvodnění se uvádí, že správcem odpovědným za zprávy obsahující osobní údaje, přenášené prostřednictvím telekomunikací nebo pomocí elektronické pošty je *původce* zprávy, a nikoli osoba, která nabízí služby přenosu. Tento bod odůvodnění, jakož i výjimky z odpovědnosti stanovené ve směrnici 2000/31 o elektronickém obchodu (články 12, 13 a 14), se zakládají na právní zásadě, že automatizované, technické a pasivní vztahy k elektronicky ukládanému nebo přenášenému obsahu nezakládají kontrolu tohoto obsahu nebo odpovědnost za něj.

88. Pracovní skupina zřízená podle článku 29 zdůraznila, že účelem pojmu „správce“ je v první řadě určit, kdo má nést odpovědnost za dodržování pravidel ochrany údajů, a přiřadit tuto odpovědnost k místu skutečného vlivu⁶⁵. Podle pracovní skupiny „pokud poskytovatel vyhledávače jedná výlučně jako zprostředkovatel, nemůže se – kvůli zásadě proporcionality – považovat za hlavního [správce], pokud jde o obsah týkající se zpracování osobních údajů, k němuž dochází. V tomto případě jsou hlavními [správci] osobních údajů poskytovatelé informací“⁶⁶.

89. Podle mého názoru poskytovatel služeb internetového vyhledávače nemůže právně nebo fakticky splnit povinnosti správce uvedené v člancích 6, 7 a 8 směrnice v souvislosti s osobními údaji uvedenými na zdrojových internetových stránkách umístěných na hostitelských serverech třetích osob. Proto z přiměřeného výkladu směrnice vyplývá, že poskytovatele služeb nelze obecně považovat za správce⁶⁷.

62 — Stanovisko č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 14.

63 — Výše uvedený rozsudek Lindqvist (bod 27).

64 — Výše uvedený rozsudek Satakunnan Markkinapörssi a Satamedia (bod 37).

65 — Stanovisko č. 1/2010 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 4 a 9.

66 — Stanovisko č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 14.

67 — Ve stanovisku č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 14, se však dále uvádí, že míra, v jaké existuje povinnost vymazat nebo blokovat osobní údaje, se může odvíjet od obecného přestupkového práva a předpisů daného členského státu týkajících se odpovědnosti. V některých členských státech právní předpisy upravují postupy „oznámení a výmazu“, které poskytovatelé služeb internetového vyhledávače musí dodržovat, aby se vyhnuli odpovědnosti.

90. Opačný názor by znamenal, že internetové vyhledávače jsou neslučitelné s unijním právem, což je závěr, který považuji za absurdní. Konkrétně, pokud by poskytovatelé služeb internetového vyhledávače byli považováni za správce osobních údajů uvedených na zdrojových internetových stránkách třetích osob, a pokud by některá z těchto stránek obsahovala „zvláštní kategorie údajů“ uvedené v článku 8 směrnice (například osobní údaje prozrazující politické názory nebo náboženské přesvědčení nebo údaje týkající se zdraví nebo sexuálního života jednotlivců), činnost poskytovatele služeb internetového vyhledávače by se automaticky stala nezákonnou, pokud by nebyly splněny přísné podmínky stanovené v tomto článku pro zpracování takových údajů.

D – Okolnosti, za kterých je poskytovatel služeb internetového vyhledávače „správce“

91. Poskytovatel služeb internetového vyhledávače jednoznačně odpovídá za index vyhledávače, který spojuje klíčová slova s relevantními adresami URL. Poskytovatel služby určuje strukturu indexu a může technicky zablokovat určité výsledky vyhledávání, například tím, že ve výsledcích vyhledávání nebude zobrazovat adresy URL z určitých zemí nebo domén⁶⁸. Kromě toho poskytovatel služeb internetového vyhledávače odpovídá za svůj index v tom smyslu, že rozhoduje, zda vylučovací kódy⁶⁹ na zdrojové internetové stránce mají nebo nemají být respektovány.

92. Naproti tomu nelze vycházet z toho, že poskytovatel služby odpovídá za obsah vyrovnávací paměti internetového vyhledávače, jelikož vyrovnávací paměť je výsledkem výlučně technických a automatizovaných procesů, které vytvářejí zrcadlový obraz textových údajů prohledávaných internetových stránek, s výjimkou údajů vyloučených z indexace a archivace. Je zajímavé, že některé členské státy zřejmě stanoví zvláštní horizontální výjimky týkající se odpovědnosti vyhledávačů, které jsou podobné výjimce stanovené ve směrnici 2000/31 o elektronickém obchodu pro některé poskytovatele služeb informační společnosti⁷⁰.

93. Pokud však jde o obsah vyrovnávací paměti, rozhodnutí nerespektovat vylučovací kódy⁷¹ uvedené na určité internetové stránce podle mého názoru zakládá odpovědnost za tyto osobní údaje ve smyslu směrnice. To samé platí v případech, kdy poskytovatel služeb internetového vyhledávače neaktualizuje internetovou stránku ve své vyrovnávací paměti navzdory výzvě, kterou dostal od internetové stránky.

E – Povinnosti poskytovatele služby internetového vyhledávače jako „správce“

94. Je zřejmé, že pokud lze poskytovatele služeb internetového vyhledávače možno považovat za „správce“, musí tento poskytovatel dodržovat povinnosti stanovené směrnicí.

95. Pokud jde o podmínky, za kterých je zpracování údajů bez souhlasu subjektu údajů přípustné [čl. 7 písm. a) směrnice], poskytování služeb internetového vyhledávače podle všeho jako takové slouží legitimním zájmům [čl. 7 písm. f) směrnice], kterými jsou i) zlepšení dostupnosti informací pro uživatele internetu; ii) zefektivnění šíření informací uložených na internetu a iii) umožnění různých služeb informační společnosti poskytovaných poskytovatelem služeb internetového vyhledávače, které se poskytují jako doplňující služby k vyhledávači, jako například poskytování reklamy na základě

68 — Podle jednoho autora takové filtrování provádí společnost Google téměř ve všech zemích, například v souvislosti s porušováním práv duševního vlastnictví. Kromě toho ve Spojených státech jsou filtrovány podstatné informace o scientologii. Ve Francii a Německu společnost Google filtruje výsledky vyhledávání týkající se „sběratelských předmětů souvisejících s nacismem, popírání holokaustu, přívrženců nadvlády bílé rasy a propagandistických stránek, které jsou zaměřené proti demokratickému ústavnímu zřízení“. Pokud jde o další příklady, viz Friedmann, D.: Paradoxes, Google and China: How Censorship can Harm and Intellectual Property can Harness Innovation. V: *Google and the Law*, c. d., s. 303–327, s. 307.

69 — Viz bod 41 tohoto stanoviska.

70 — První zpráva o uplatňování [směrnice 2000/31 o elektronickém obchodu], COM(2003) 702 final, s. 13, poznámka pod čarou 69, a stanovisko č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 13, poznámka pod čarou 16.

71 — Viz bod 41 tohoto stanoviska.

klíčových slov. Tyto tři účely se týkají tří základních práv chráněných Listinou, konkrétně práva na informace a svobody projevu (obě jsou zakotvena v článku 11) a svobody podnikání (článek 16). Proto poskytovatel služeb internetového vyhledávače sleduje při zpracování údajů zpřístupněných na internetu, včetně osobních údajů, legitimní zájmy ve smyslu čl. 7 písm. f) směrnice.

96. Poskytovatel služeb internetového vyhledávače jako správce musí respektovat požadavky stanovené v článku 6 směrnice. Osobní údaje musí být zejména přiměřené, relevantní, a nikoli nepřijatelné ve vztahu k účelům, pro které jsou shromažďovány, musí být aktuální, a ne příliš staré pro účely, pro které jsou shromažďovány. Kromě toho zájmy „správce“ nebo třetích osob, v zájmu kterých ke zpracování dochází, a zájmy subjektu údajů musí být vyváženy.

97. V původním řízení se subjekt údajů domáhá, aby společnost Google ze svého indexu odstranila indexaci jeho jména a příjmení s adresami URL stránek novin, které obsahují osobní údaje, jejichž zveřejnění chce subjekt údajů zabránit. Jména osob se skutečně používají jako vyhledávaná slova a jsou zaznamenána v indexech vyhledávačů jako klíčová slova. Jméno jako takové však zpravidla nestačí k *přímé* identifikaci fyzické osoby na internetu, jelikož na světě existuje více, nebo dokonce tisíce nebo miliony osob se stejným jménem nebo kombinací křestního jména nebo jmen a příjmení⁷². Navzdory tomu vycházím z předpokladu, že kombinace křestního jména a příjmení jako vyhledávaného slova ve většině případů umožňuje *nepřímou* identifikaci fyzické osoby ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice, jelikož výsledek vyhledávání v indexu vyhledávače obsahuje pouze určitý počet spojení, která umožňují uživatelům internetu rozlišit osoby s tímto jménem.

98. V indexu vyhledávače jsou jména a jiné identifikátory používané jako vyhledávaná slova přiřazeny k jednomu nebo více spojení na internetové stránky. Pokud je spojení adekvátní v tom smyslu, že údaje odpovídající vyhledávanému slovu se skutečně objevují nebo objevily na propojených internetových stránkách, je index podle mého názoru v souladu s požadavky adekvátnosti, relevantnosti, přiměřenosti, přesnosti a úplnosti uvedenými v čl. 6 písm. c) a d) směrnice. Pokud jde o časové aspekty uvedené v čl. 6 písm. d) a e) (osobní údaje mají být udržovány aktuální a nemají být uchovávány déle, než je nezbytné), tyto otázky je také třeba posoudit z hlediska předmětného zpracování, tedy z hlediska poskytování služby vyhledávání informací, a nikoli jako otázku týkající se obsahu zdrojových internetových stránek⁷³.

72 — Možnost identifikovat fyzickou osobu na základě vlastního jména závisí na kontextu. Běžné jméno nemusí osobu na internetu individualizovat, ale určité ji může individualizovat například ve školní třídě. Při zpracování osobních údajů pomocí výpočetní techniky se osobě obvykle přiřadí jedinečný identifikátor s cílem zabránit záměně dvou osob. Typickými příklady takových identifikátorů jsou čísla sociálního pojištění. Viz v této souvislosti stanovisko č. 4/2007 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 13, a stanovisko č. 1/2008 téže skupiny, s. 9, poznámka pod čarou 11.

73 — Je však zajímavé poznamenat, že v souvislosti s údaji uschovávanými státními orgány Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že „vnitrostátní právo má především zaručit, aby takové údaje byly relevantní a nebyly nepřiměřené ve vztahu k účelu, k němuž se ukládají, a aby byly ukládány ve formě, která neumožní identifikaci subjektů údajů po dobu delší, než je třeba k účelu, k němuž jsou tyto údaje ukládány“ (viz rozsudek ESLP, S. a Marper v. Spojené království ze dne 4. prosince 2008, žaloba č. 30562/04 a 30566/04, ESLP 2008, bod 103; viz též rozsudek ESLP, Segerstedt-Wiberg a další v. Švédsko ze dne 6. června 2006, žaloba č. 62332/00, ESLP 2006-VII, bod 90). Evropský soud pro lidská práva však v souvislosti s článkem 10 EÚLP (právo na svobodu projevu) též uznal „značný přínos internetových archivů k ukládání a zpřístupnění zpráv a informací“ [rozsudek ESLP, Times Newspapers Ltd v. Spojené království (č. 1 a 2) ze dne 10. března 2009, žaloba č. 3002/03 a 23676/03, ESLP 2009, bod 45].

F – Předběžný závěr ohledně druhé skupiny otázek

99. Na základě těchto úvah se domnívám, že vnitrostátní orgán na ochranu údajů nemůže od poskytovatele služeb internetového vyhledávače vyžadovat, aby odstranil informace ze svého indexu, s výjimkou případů, kdy tento poskytovatel služby nerespektoval vylučovací kódy⁷⁴ nebo když nevyhověl výzvě k aktualizaci vyrovnávací paměti od internetové stránky. O takový případ podle všeho v projednávané věci nejde. Na případný „postup oznámení a výmazu“⁷⁵ týkající se spojení na zdrojové internetové stránky s nelegálním nebo nevhodným obsahem se vztahuje občanskoprávní odpovědnost podle vnitrostátního práva založená na jiných důvodech, než je ochrana osobních údajů⁷⁶.

100. Proto navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na druhou skupinu otázek v tom smyslu, že za okolností uvedených v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce poskytovatel služeb internetového vyhledávače osobní údaje „zpracovává“ ve smyslu čl. 2 písm. b) směrnice. Poskytovatele služby však nelze považovat za „správce“ odpovědného za zpracování takých osobních údajů ve smyslu čl. 2 písm. d) směrnice, s výjimkou uvedenou výše.

VII – Třetí otázka týkající se možného práva subjektu údajů být zapomenut

A – Úvodní poznámky

101. Třetí předběžná otázka je relevantní, pouze pokud Soudní dvůr zamítne závěr, ke kterému jsem dospěl výše, že společnost Google nemá být obecně považována za „správce“ podle čl. 2 písm. d) směrnice, nebo pokud přijme můj názor, že existují případy, kdy poskytovatele služeb internetového vyhledávače, jako je společnost Google, lze považovat za takového správce. Jinak je následující část zbytečná.

102. Vnitrostátní soud se v každém případě třetí otázkou táže, zda práva na výmaz a blokování údajů upravená v čl. 12 písm. b) směrnice a právo na námitku upravené v čl. 14 písm. a) směrnice mají být vykládána v tom smyslu, že se subjekt údajů může sám obrátit na poskytovatele služeb internetového vyhledávače s cílem zabránit indexaci informací týkajících se jeho osoby, které byly zveřejněné na internetových stránkách třetích osob. Subjekt údajů tím chce zabránit, aby tyto potenciálně škodlivé informace byly známy uživatelům internetu, nebo vyjadřuje vůli, aby se na tyto informace zapomenu, i když jde o informace, které legálně zveřejnily třetí osoby. Jinými slovy, podstatou otázky vnitrostátního soudu je, zda lze z čl. 12 písm. b) a čl. 14 písm. a) směrnice vyvodit „právo být zapomenut“. To je problematika, kterou je třeba se zabývat v následující analýze jako první, přičemž tato analýza bude založená na znění a cílech uvedených ustanovení.

103. Pokud dospěji k závěru, že čl. 12 písm. b) směrnice a jej. čl. 14 písm. a) směrnice samy o sobě tuto ochranu neposkytují, následně posoudím, zda je takový výklad slučitelný s Listinou⁷⁷. K tomu účelu bude třeba posoudit právo na ochranu osobních údajů upravené v článku 8, právo na respektování soukromého a rodinného života upravené v článku 7, svobodu projevu a právo na informace upravené v článku 11 (v obou případech v souvislosti se svobodou projevu vydavatelů internetových stránek a právem uživatelů internetu přijímat informace) a svobodu podnikání upravenou v článku 16. Práva subjektů údajů uvedená v člancích 7 a 8 bude totiž třeba vyvážit s právy osob, které chtějí šířit údaje nebo k nim získat přístup, která jsou chráněna články 11 a 16.

74 — Viz bod 41 tohoto stanoviska.

75 — Viz článek 14 směrnice o elektronickém obchodu.

76 — Stanovisko č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 14.

77 — Tento přístup uplatnil Soudní dvůr ve výše uvedeném rozsudku McB. (body 44 a 49).

B – Rovnají se práva na opravu, výmaz, blokování údajů a právo na námitku stanovená ve směrnici právu subjektu údajů „být zapomenut“?

104. Práva na opravu, výmaz a blokování údajů upravené v čl. 12 písm. b) směrnice se týkají údajů, jejichž zpracování neodpovídá ustanovením směrnice, zejména z důvodu neúplné nebo nepřesné povahy údajů (kurziva provedena autorem tohoto stanoviska).

105. Vnitrostátní soud v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce uznává, že informace, které se objevují na předmětných internetových stránkách, nelze považovat za neúplné nebo nepřesné. Už vůbec se netvrdí, že index nebo obsah vyrovnávací paměti společnost Google obsahující takové údaje lze označit za neúplný nebo nepřesný. Právo na opravu, výmaz nebo zablokování uvedené v čl. 12 písm. b) směrnice proto vznikne, pouze pokud zpracování osobních údajů ze zdrojových internetových stránek třetích osob, které společnost Google provádí, je se směrnicí neslučitelné z jiných důvodů.

106. Článek 14 písm. a) směrnice ukládá členským státům povinnost přiznat subjektu údajů právo kdykoli z naléhavých legitimních důvodů týkajících se jeho konkrétní situace vznést námitku proti zpracování údajů, které se ho týkají, pokud vnitrostátní předpisy nestanoví něco jiného. To platí zejména v případech uvedených v čl. 7 písm. e) a f) směrnice, tedy pokud je zpracování nezbytné pro vykonání úkolu ve veřejném zájmu nebo pro uskutečnění oprávněných zájmů správce nebo třetí osoby. Kromě toho podle čl. 14 písm. a) „[j]e-li námitka oprávněná, nesmí se zpracování zahájené správcem těchto údajů nadále týkat“.

107. V případech, kdy jsou poskytovatelé služeb internetového vyhledávače považováni za správce odpovědné za zpracování osobních údajů, ukládá jim čl. 6 odst. 2 směrnice povinnost vyvážit zájmy správce odpovědného za údaje nebo zájmy třetích osob, v jejichž zájmu je zpracování prováděno, se zájmy subjektu údajů. Jak Soudní dvůr poznamenal v rozsudku ASNEF a FECEMD, toto vyvážení se může lišit v závislosti na skutečnosti, zda jsou dotčené údaje již uvedeny ve veřejně přístupných zdrojích, či nikoli⁷⁸.

108. Stejně jako téměř všichni účastníci, kteří v projednávané věci předložili písemná vyjádření, mám za to, že směrnice neupravuje všeobecné právo být zapomenut v tom smyslu, že subjekt údajů má nárok na omezení nebo ukončení šíření osobních údajů, které jsou podle jeho názoru škodlivé, nebo odporují jeho zájmům. Kritérii, která mají být uplatněna v případě zpracování údajů bez souhlasu subjektu údajů, jsou účel zpracování a zájmy, kterým zpracování slouží, ve srovnání se zájmy subjektu údajů, a nikoli subjektivní preference uvedené osoby. Samotná subjektivní preference nepředstavuje naléhavý legitimní důvod ve smyslu čl. 14 písm. a) směrnice.

109. I kdyby Soudní dvůr konstatoval, že poskytovatelé služeb internetového vyhledávače jsou jako správci odpovědní za osobní údaje uvedené na zdrojových internetových stránkách třetích osob, což si nemyslím, subjekt údajů by stále neměl absolutní „právo být zapomenut“, jehož by se mohl dovolávat vůči uvedeným poskytovatelům služeb. Poskytovatel služby by se však musel postavit do pozice vydavatele zdrojové internetové stránky a ověřit, zda šíření osobních údajů na této stránce lze v současnosti pro účely směrnice považovat za legální a oprávněné. Jinými slovy, poskytovatel služby by se musel vzdát své funkce zprostředkovatele mezi uživatelem a vydavatelem a převzít odpovědnost za obsah zdrojové internetové stránky a v případě potřeby cenzurovat tento obsah tím, že zamezí nebo omezí přístup k němu.

⁷⁸ — Rozsudek ze dne 24. listopadu 2011, Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (C-468/10 a C-469/10, Sb. rozh. s. I-12181, body 44 a 45). Evropský soud pro lidská práva poukázal na to, že zveřejnění osobních údajů na jiném místě vylučuje naléhavý zájem související s ochranou důvěrnosti – viz rozsudek ESLP, Alexej Ovcinnikov v. Rusko, ze dne 16. prosince 2010 (žaloba č. 24061/04, bod 49).

110. Pro úplnost je užitečné připomenut, že návrh všeobecného nařízení o ochraně údajů předložený Komisí v článku 17 upravuje právo být zapomenut. Tento návrh se však podle všeho setkal se značným nesouhlasem, přičemž nejde o kodifikaci platného práva, ale o významnou změnu právní úpravy. Proto tento návrh zřejmě nemá vliv na odpověď na předběžnou otázku. Je však zajímavé, že podle čl. 17 odst. 2 uvedeného návrhu „v případech, že správce [...] zveřejnil osobní údaje, musí podniknout všechny přiměřené kroky související s údaji, které mají být zveřejněny, za které správce nese odpovědnost [...], s cílem informovat třetí strany, které zpracovávají tyto údaje, že subjekt údajů je žádá, aby odstranily všechny odkazy na tyto osobní údaje nebo jejich kopie či replikace“. Podle tohoto ustanovení se poskytovatelé služeb internetového vyhledávače považují spíše za třetí osoby než za správce v pravém smyslu slova.

111. Proto jsem dospěl k závěru, že čl. 12 písm. b) a čl. 14 písm. a) směrnice neupravují právo být zapomenut. Nyní posoudím, zda je tento výklad uvedených ustanovení v souladu s Listinou.

C – Dotčená základní práva

112. Článek 8 Listiny zaručuje každému právo na ochranu osobních údajů. Tyto údaje musí být zpracovány korektně, k přesně stanoveným účelům a na základě souhlasu dotčené osoby nebo na základě jiného oprávněného důvodu stanoveného zákonem. Každý má právo na přístup k údajům, které o něm byly shromážděny, a má právo na jejich opravu. Dodržování těchto pravidel podléhá kontrole nezávislého orgánu.

113. Podle mého názoru toto základní právo, které vyjadřuje *acquis* Evropské unie a Rady Evropy v této oblasti, zdůrazňuje význam ochrany osobních údajů, ale samo o sobě neposkytuje žádné významné nové skutečnosti týkající se výkladu směrnice.

114. Podle článku 7 Listiny má každý právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace. Toto ustanovení, které je v podstatě shodné s článkem 8 Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách podepsané dne 4. listopadu 1950 v Římě (dále jen „EÚLP“), je třeba náležitě zohlednit při výkladu relevantních ustanovení směrnice, podle kterých musí členské státy chránit zejména právo na soukromí.

115. Připomínám, že se článek 8 EÚLP v kontextu uvedené úmluvy vztahuje také na otázky týkající se ochrany osobních údajů. Z toho důvodu je judikatura Evropského soudu pro lidská práva týkající se článku 8 EÚLP podle čl. 52 odst. 3 Listiny relevantní jak pro výklad článku 7 Listiny, tak pro uplatnění směrnice v souladu s článkem 8 Listiny.

116. Evropský soud pro lidská práva dospěl v rozsudku Niemietz v. Německo k závěru, že výdělečná a podnikatelská činnost fyzické osoby může spadat do oblasti soukromého života chráněné podle článku 8 EÚLP⁷⁹. Uvedený soud uplatňoval tento přístup ve své pozdější judikatuře.

117. Kromě toho Soudní dvůr v rozsudku Volker und Markus Schecke a Eifert⁸⁰ rozhodl, že „se jednak respektování práva na soukromý život v souvislosti se zpracováním osobních údajů, přiznaného články 7 a 8 Listiny, vztahuje na *veškeré informace* [kurziva provedena autorem tohoto stanoviska] o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě [...] a jednak že omezení, kterými lze legitimně omezit právo na ochranu osobních údajů, odpovídají omezením připouštěným v rámci článku 8 EÚLP“.

79 — Rozsudky ESLP Niemietz v. Německo, ze dne 16. prosince 1992 (řada A 251-ESLP, bod 29); Amann v. Švýcarsko, ze dne 16. února 2000 (žaloba č. 27798/95, ESLP 2000-II, bod 65), a Rotaru v. Rumunsko, ze dne 4. května 2000 (žaloba č. 28341/95, ESLP 2000-V, bod 43).

80 — Bod 52 rozsudku.

118. Na základě rozsudku Volker und Markus Schecke a Eifert jsem dospěl k závěru, že se ochrana soukromého života podle Listiny v souvislosti se zpracováním osobních údajů vztahuje na všechny informace týkající se fyzické osoby bez ohledu na to, zda tato osoba jedná výlučně v soukromé oblasti jako hospodářský subjekt nebo například jako politik. Vzhledem k extenzivnímu chápání pojmů „osobní údaje“ a „zpracování osobních údajů“ v unijním právu z již citované judikatury podle všeho vyplývá, že každé oznámení založené na automatických prostředcích, například prostřednictvím telekomunikačních prostředků, e-mailu nebo sociálních médií, týkající se fyzické osoby, představuje jako takové domnělý zásah do tohoto základního práva, který vyžaduje odůvodnění⁸¹.

119. V bodě 75 tohoto stanoviska jsem dospěl k závěru, že poskytovatel služeb internetového vyhledávače provádí zpracování osobních údajů zobrazených na zdrojových internetových stránkách třetích osob. Proto z rozsudku Soudního dvora ve věci Volker und Markus Schecke a Eifert vyplývá, že bez ohledu na to, jak je úloha poskytovatele klasifikována podle směrnice, dochází k zásahu do práva subjektů údajů na soukromí podle článku 7 Listiny. Podle EÚLP a Listiny musí mít každý zásah do chráněných práv oporu v zákoně a musí být v demokratické společnosti nevyhnutelný. V projednávané věci nejde o zásah orgánů veřejné moci, který by vyžadoval odůvodnění, ale o to, do jaké míry lze tolerovat tento zásah ze strany soukromých subjektů. Příslušná omezení jsou stanovena ve směrnici, a mají tedy oporu v zákoně, jak to vyžadují EÚLP a Listina. Proto při výkladu směrnice jde právě o výklad omezení zpracování údajů soukromými subjekty z hlediska Listiny. Z toho vyplývá otázka, zda existuje pozitivní povinnost Evropské unie a členských států zaručit, aby poskytovatelé služeb internetového vyhledávače, kteří jsou soukromými subjekty, respektovali právo být zapomenut⁸². To dále vede k otázce odůvodnění zásahu do práv stanovených v článku 7 a 8 Listiny a konkurenčního vztahu se svobodou projevu, právem na informace a svobodou podnikání.

D – Právo na svobodu projevu, právo na informace a právo na podnikání.

120. Projednávaná věc se týká z mnoha hledisek svobody projevu a práva na informace, které jsou zakotveny v článku 11 Listiny, který odpovídá článku 10 EÚLP. Článek 11 odst. 1 Listiny stanoví, že „[k]aždý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování veřejné moci a bez ohledu na hranice“⁸³.

121. Právo uživatelů internetu vyhledávat a přijímat informace zpřístupněné na internetu je chráněné článkem 11 Listiny⁸⁴. Týká se to jak informací uvedených na zdrojových internetových stránkách, tak informací poskytovaných internetovými vyhledávači. Jak jsem již uvedl, internet revolučním způsobem změnil přístup ke všem druhům informací a jejich šíření a umožnil vznik nových forem komunikace a sociální interakce mezi jednotlivci. Podle mého názoru si základní právo na informace zaslouží v unijním právu zvláštní ochranu, zejména vzhledem ke skutečnosti, že autoritativní režimy jinde ve světě stále více omezují přístup k internetu nebo cenzurují obsah zpřístupněný na internetu⁸⁵.

81 — Naproti tomu, Evropský soud pro lidská práva odmítl pozitivně vymezit pojem soukromý život. Podle jeho názoru je pojem soukromý život široký a nelze jej taxativně vymezit (viz rozsudek ESLP Costello-Roberts v. Spojené království ze dne 25. března 1993, řada A č. 247-C, bod 36).

82 — Ohledně pozitivní povinnosti státu v oblasti ochrany soukromí v případě, kdy jej narušují soukromoprávní subjekty, a ohledně potřeby vyvážit takovou povinnost s právem soukromoprávního subjektu na svobodu projevu viz například rozsudky ESLP Von Hannover v. Německo, ze dne 24. června 2004 (žaloba č. 59320/00, ESLP 2004-VI) a Agejevič v. Rusko, ze dne 13. dubna 2013 (žaloba č. 7075/10).

83 — Rozsudky ESLP Handyside v. Spojené království, ze dne 7. prosince 1976 (řada A č. 24, bod 49), Müller a další v. Švýcarsko, ze dne 24. května 1988 (řada A č. 133, bod 33), Vogt v. Německo, ze dne 26. září 1995 (žaloba č. 17851/91, řada A č. 323, bod 52), a Guja v. Moldavsko, ze dne 12. února 2008 (žaloba č. 14277/04, ESLP 2008, bod 69). Viz též rozsudek Soudního dvora ze dne 6. března 2001, Connolly v. Komise (C-274/99 P, Sb. rozh. s. I-1611, bod 39), a stanovisko generální advokátky Kokott ve výše uvedené věci Satakunnan Markkinapörssi a Satamedia (bod 38).

84 — Rozsudek ze dne 16. února 2012, SABAM (C-360/10, bod 48).

85 — Organizace spojených národů, Rada pro lidská práva, Zpráva zvláštního zpravodaje o podpoře a ochraně práva na svobodu názoru a projevu, Frank La Rue (dokument A/HRC/17/27) ze dne 16. května 2011.

122. Vydavatelé internetových stránek rovněž požívají ochrany podle článku 11 Listiny. Zpřístupňování obsahu na internetu samo o sobě představuje výkon svobody projevu⁸⁶, a tím spíše v případě, kdy vydavatel propojil svoji stránku s jinými stránkami a neomezil její indexaci nebo archivaci prostřednictvím vyhledávačů, a dal tím najevo, že chce dosáhnout rozsáhlého šíření obsahu. Zveřejnění na internetu je nástrojem, prostřednictvím kterého se fyzické osoby podílejí na diskuzi nebo šíří svůj vlastní obsah, nebo obsah, který jiné osoby uložily na internet⁸⁷.

123. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká osobních údajů uveřejněných v archivech novin. Evropský soud pro lidská práva v rozsudku *Times Newspapers Ltd v. Spojené království* (č. 1 a 2) poznamenal, že internetové archivy do značné míry přispívají k zachování a zpřístupnění zpráv a informací: „Takové archivy představují důležitý pramen pro vzdělávání a historický výzkum zejména proto, že jsou pro veřejnost okamžitě dostupné a zpravidla bezplatné. [...] Prostor pro posouzení poskytovaný státem při hledání rovnováhy mezi konkurujícími právy však může být větší, když jde o archivy událostí, které se staly v minulosti, a nikoli o zprávy o aktuálních událostech. Zejména povinnost tisku jednat v souladu se zásadami odpovědného žurnalistu zaručením *správnosti* [kurziva provedena autorem tohoto stanoviska] uveřejněných historických – spíše než pomíjivých – informací může být přísnější v případě, kdy zveřejnění materiálu není naléhavé⁸⁸“.

124. Komerční poskytovatelé služeb internetového vyhledávače poskytují svoje služby vyhledávání informací v rámci podnikatelské činnosti za účelem dosažení příjmů z reklamy na základě klíčových slov. Jde tedy o podnikání, přičemž svoboda podnikání je uznána v článku 16 Listiny v souladu s unijním právem a vnitrostátními předpisy⁸⁹.

125. Kromě toho je třeba připomenout, že ani jedno ze základních práv, o které jde v projednávané věci, není absolutní. Tyto práva mohou být omezena, pokud existuje přijatelné odůvodnění s ohledem na podmínky uvedené v čl. 52 odst. 1 Listiny⁹⁰.

E – Lze „právo [subjektu údajů] být zapomenut“ odvodit z článku 7 Listiny?

126. Nakonec je třeba zvážit, zda by výklad čl. 12 písm. b) a čl. 14 písm. a) směrnice z hlediska Listiny a konkrétně jejího článku 7 mohl vést k uznání „práva být zapomenut“ ve smyslu uvedeném vnitrostátním soudem. Úvodem je třeba poznamenat, že takové konstatování by neodporovalo čl. 51 odst. 2 Listiny, jelikož by se týkalo upřesnění rozsahu práva subjektu údajů na přístup a na námitku, která jsou již uznána směrnicí, a nikoli vytvoření nových práv nebo rozšíření rozsahu působnosti unijního práva.

86 — Výše uvedený rozsudek *Satakunnan Markkinapörssi a Satamedia* (bod 60).

87 — Na tomto místě je třeba připomenut, že výjimka pro novináře uvedená v článku 9 směrnice se uplatňuje „nejen na podniky sdělovacích prostředků, ale také na jakoukoli osobu vykonávající novinářskou činnost“ – viz výše uvedený rozsudek *Satakunnan Markkinapörssi a Satamedia* (bod 58).

88 — Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Times Newspapers Ltd v. Spojené království* (č. 1 a 2) (bod 45).

89 — Rozsudek ze dne 24. listopadu 2011, *Scarlet Extended* (C-70/10, Sb. rozh. s. I-11959, bod 46), a výše uvedený rozsudek *SABAM* (bod 44).

90 — Viz též rozsudek ze dne 18. března 2010, *Alassini a další* (C-317/08 až C-320/08, Sb. rozh. s. I-2213, bod 63), v němž se uvádí, že „[z] ustálené judikatury nicméně vyplývá, že základní práva nejsou absolutními výsadami, avšak mohou být předmětem omezení za podmínky, že tato omezení skutečně odpovídají cílům obecného zájmu sledovaným dotčeným opatřeními a nejsou vzhledem ke sledovanému cíli nepřiměřeným a neúnosným zásahem, jímž je ohrožena samotná podstata takto zaručených práv (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. června 2006, *Dokter a další*, C-28/05, Sb. rozh. s. I-5431, bod 75 a citovaná judikatura, jakož i rozsudek *ESLP Fogarty v. Spojené království*, ze dne 21. listopadu 2001, č. 37112/97, Sbíрка rozsudků a rozhodnutí 2001-XI, bod 33)“.

127. Evropský soud pro lidská práva v rozsudku Alexej Ovčinnikov v. Rusko⁹¹ rozhodl, že „za určitých okolností může být omezení kopírování již zveřejněných informací odůvodněno, například s cílem zamezit dalšímu šíření podrobností o soukromém životě fyzické osoby, které nejsou součástí jakékoli politické nebo veřejné diskuse o otázce všeobecného významu“. Základního práva na ochranu soukromého života se tedy v zásadě lze dovolávat také tehdy, když už dotčené informace byly zveřejněny.

128. Právo subjektu údajů na ochranu jeho soukromého života je však třeba vyvážit s jinými základními právy, zejména se svobodou projevu a právem na informace.

129. Právo vydavatele novin na informace chrání jeho právo opakovaně zveřejnit tištěné noviny v digitální podobě na internetu. Podle mého názoru orgány, včetně orgánů na ochranu údajů, nemohou takové opakované zveřejnění cenzurovat. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Times Newspapers Ltd v. Spojené království (č. 1 a 2)⁹² svědčí o tom, že odpovědnost vydavatele za *správnost* historických publikací může být přísnější než v případě publikací týkajících se aktuálních zpráv a může vyžadovat použití vhodných *varování doplňujících* sporný obsah. Podle mého názoru však nemůže být odůvodněn požadavek, aby opakované zveřejnění výtisků novin v digitální podobě mělo jiný obsah než původně zveřejněná tištěná verze. To by se rovnalo padělání historie.

130. Problém ochrany údajů, který je podstatou projednávané věci, vzniká pouze tehdy, když uživatel internetu zadá jméno a příjmení subjektu údajů do vyhledávače, v důsledku čehož se mu zobrazí spojení na internetové stránky novin se spornými oznámeními. V takové situaci uživatel internetu *aktivně využívá své právo přijímat informace o subjektu údajů z veřejně dostupných zdrojů* z důvodů, které jsou známy jen jemu⁹³.

131. V současné informační společnosti je právo vyhledávat informace zveřejněné na internetu prostřednictvím vyhledávačů jedním z nejdůležitějších způsobů výkonu tohoto základního práva. Toto právo bezpochyby zahrnuje právo vyhledávat informace týkající se jiných fyzických osob, které jsou v zásadě chráněny právem na soukromý život, jako například informace týkající se činnosti fyzické osoby jako podnikatele nebo politika zveřejněné na internetu. Právo uživatele internetu na informace by bylo ohroženo, pokud by jeho vyhledávání informací o určité fyzické osobě nepřineslo výsledky vyhledávání poskytující věrný obraz o relevantních internetových stránkách, ale jejich „bowdlerovanou“⁹⁴ verzi.

132. Poskytovatel služeb internetového vyhledávače, který zpřístupňuje nástroje na vyhledávání informací na internetu založené na vyhledávači, legálně vykonává jak svoji svobodu podnikání, tak svoji svobodu projevu.

133. Vzhledem k mimořádně spleť a složité konstelaci základních práv v projednávané věci nelze odůvodnit posílení právního postavení subjektů údajů podle směrnice a přiznání práva být zapomenut. Vedlo by to k obětování klíčových práv, jakými jsou svoboda projevu a právo na informace. Rovněž nedoporučuji Soudnímu dvoru, aby konstatoval, že tyto odporující si zájmy by bylo možné uspokojivě vyvážit v jednotlivých případech individuálně, přičemž rozhodnutí by bylo na poskytovateli služeb internetového vyhledávače. Pokud by Soudní dvůr vyžadoval takové „postupy oznámení a výmazu“, mohlo by to vést k automatickému odstraňování propojení na jakýkoli sporný obsah nebo k nezvládnutelnému počtu žádostí, které by nejoblíbenější a nejdůležitější poskytovatelé služeb

91 — Bod 50 rozsudku.

92 — Výše uvedený.

93 — O právu přijímat informace viz rozsudky ESLP Observer a Guardian v. Spojené království ze dne 26. listopadu 1991 (řada A č. 216, bod 60) a Timpul Info-Magazin a Anghel v. Moldavsko ze dne 27. listopadu 2007 (žaloba č. 42864/05, bod 34).

94 — Thomas Bowdler (1754–1825) zveřejnil upravenou verzi děl Williama Shakespeara, která měla být pro ženy a děti 19. století vhodnější než originál.

internetového vyhledávače museli vyřizovat⁹⁵. V této souvislosti je důležité připomenut, že „postupy oznámení a výmazu“, které jsou stanoveny ve směrnici 2000/31 o elektronickém obchodu, se týkají nelegálního obsahu, ale v projednávané věci jde o žádost o odstranění legitimních a legálních informací, které byly zveřejněny.

134. Taková povinnost by zejména neměla být uložena poskytovatelům služeb internetového vyhledávače. Znamenalo by to zásah do svobody projevu vydavatele internetové stránky, který by v takové situaci nepožíval adekvátní právní ochrany, jelikož jakýkoli neupravený „postup oznámení a výmazu“ by byl soukromou věcí subjektu údajů a poskytovatele služeb vyhledávačů⁹⁶. Znamenalo by to cenzuru obsahu, který vydavatel zveřejnil, soukromou osobou⁹⁷. Úplně jinak je tomu v případě, kdy státy mají pozitivní povinnost poskytnout účinný prostředek nápravy proti vydavateli porušujícímu právo na soukromý život, který by v kontextu internetu směřoval proti vydavateli internetové stránky.

135. Jak poznamenala pracovní skupina zřízená podle článku 29, sekundární odpovědnost poskytovatelů služeb vyhledávačů podle vnitrostátních předpisů může vést k povinnosti zablokovat přístup k internetovým stránkám třetích osob s nelegálním obsahem, jako jsou internetové stránky porušující práva duševního vlastnictví nebo obsahující nactiutračné nebo trestné informace⁹⁸.

136. Naproti tomu se vůči těmto poskytovatelům na základě směrnice nelze dovolávat jakéhokoli všeobecného práva být zapomenut, a to ani v případě, kdy je směrnice vykládána v souladu s Listinou.

137. Proto navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na třetí předběžnou otázku tak, že práva na výmaz a blokování údajů upravená v čl. 12 písm. b) a právo na námitku upravené v čl. 14 písm. a) směrnice neposkytují právo být zapomenut, jak je popsáno v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

VIII – Závěry

138. Ve světle výše uvedených úvah mám za to, že Soudní dvůr by měl odpovědět na otázky položené Audiencia Nacional následovně:

- „1) Ke zpracování osobních údajů dochází v kontextu činností ‚provozovny‘ správce ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, pokud společnost, která je poskytovatelem vyhledávače, zřídí ve členském státu pobočku nebo dceřinou společnost za účelem podpory a prodeje reklamního prostoru vyhledávače, která zaměřuje svoji činnost na obyvatele tohoto státu.
- 2) Poskytovatel služeb internetového vyhledávače, jehož vyhledávač vyhledává informace, které na internetu zveřejnily nebo umístily třetí osoby, a automaticky je zařazuje do indexu, dočasně je ukládá a poté je zpřístupňuje uživatelům internetu v určitém preferenčním pořadí, ‚zpracovává‘ osobní údaje ve smyslu čl. 2 písm. b) směrnice 95/46, pokud uvedené informace obsahují osobní údaje.

Poskytovatele služeb internetového vyhledávače však nelze považovat za ‚správce‘ odpovědného za zpracování takových osobních údajů ve smyslu čl. 2 písm. d) směrnice 95/46, s výjimkou obsahu indexu jeho vyhledávače, pokud poskytovatel služeb nezařazuje do indexu nebo nearchivuje osobní údaje v rozporu s pokyny nebo žádostmi vydavatele internetové stránky.

95 — Výše uvedený rozsudek SABAM (body 45 až 47).

96 — Viz stanovisko přednesené v již uvedené věci L'Oréal a další (bod 155).

97 — Výše uvedený rozsudek SABAM (body 48 a 50).

98 — Stanovisko č. 1/2008 pracovní skupiny zřízené podle článku 29, s. 14 a 15.

- 3) Práva na výmaz a blokování údajů upravená v čl. 12 písm. b) a právo na námitku upravené v čl. 14 písm. a) směrnice 95/46 neposkytují subjektu údajů právo obrátit se na poskytovatele služeb internetového vyhledávače s cílem zabránit zařazení do indexu informací týkajících se jeho osoby, které byly legálně zveřejněny na internetových stránkách třetích osob, a uplatňovat své přání, aby tyto informace nebyly známy uživatelům internetu, pokud má za to, že tyto informace jej mohou poškodit, nebo pokud si přeje, aby se na ně zapomnělo.“